

EL TIEMPO **Laiikas**

Balandis - Abril 1949 - II m. Nr. (8) 4

"Laiko" Garbės Rémėjai

Emilija ir Antanas Braziai, Emilija Čekanauskienė, Katalina ir inž. Jonas Čekanauskai, Konstancija Deveikienė, Juozas Musteikis, inž. Jonas Ramanauskas, Pranas Ramanauskas, Paulina ir Vladas Urbiečiai.

EMILIJA IR ANTANAS BRAZIAI yra šio "LAIKO" numerio Garbės Leidėjai. Gimęs 1902 m. Pūstapėdžių km., Vilkaviškio vlsč., p. A. Brazys užaugo grynai lietuviškoj aplinkoj, nors jo tėvai buvo vedę Š. Amerikoje ir tenai ilgokai gyveno. Jau 21 metų jaunuolis p. A. Brazys dalyvauja 1923 m. Klaipėdos krašto atvadavime ir už tai gauna medali. Atlikęs karinę privolę, uoliai dirba šiaulių organizacijoje kaip išdininikas. Tarsi sekdamas tėvo pavyzdį, kurs 4 kartus perplaukė Šiaurės Atlantą, 1928 m. kovo 4 d. p. A. Brazys išlipa Montevideo uoste. 1930 m. gegužės 24 d. veda iš Žemaitijos atkilią lietuvaitę Emiliją Pusalaitę. Šiandien pp. Braziai turi 2 gražius namus rezidencinėj Montevideo dalyje Pocitose, visai netoli pliažo: 26 de Marzo 3365 ir PP. de la Siera 3216. Ir Urugvajuje p. A. Brazys uoliai dalyvauja viešajame lietuvių gyvenime, ne tik moraliskai, bet ir materialiskai paremdamas tikrus lietuviškos kultūros reikalus, ypačiai spaudą ("Laisvąją Lietuvą"). Jis yra pirmasis narys, įstojęs į Urugvajaus Lietuvių Kultūros draugiją, ir dabartinis jos vicepirminikas. Ponia Emilija priklauso prie U. L. Tremtinių Vaikams Globoti draugijos, Ponia Grauzinienės vadovaujamos.

Nuoširdžiai dėkodama, "LAIKO" Redakcija ir Administracija siunčia savo naujiesiems Garbės Leidėjams lietuvišką pasveikinimą ir linki jiems visuomet būti vispusiško susipratimo, vienybės ir pažangos pavyzdžiu taip brangioje mūsų Brolių kolonijoje anapus La Platos.

PARENGIMAI LIETUVIŲ SALĖJE

Bra-il 835, Avellaneda

1949 m. BALANDŽIO 17 d. (Velykų 1d.), sekmadienį: Įdomus, linksmas ir pramogingas popietis su įdomia programa ir šokiais. Grieš stiprus orkestras ir veiks turtingas bufetas, Pradžia 17 val.

1949 m. BALANDŽIO 23 d., SEKMADIENI: Didelis jaunimo draugijos vakaras. Programoje jaudinančiai linksmas operetė "Consilium Facultatis", dainos, šokiai. Veiks bufetas. Pradžia 17 val.

1949 m. GEGUŽĖS 1 d., SEKMADIENI: Šeimyniškas popietis. Gandiozinė programa. Šokiai, bufetas. Pradžia 17 val.

1949 m. GEGUŽĖS 8 d., SEKMADIENI: Didingas Motinos dienos minėjimas. Programoje jaudinanti vaidinimas "Sekmyniu vėinikas", gyvieji paveikslai ir kt. Šokiai, bufetas. Savo dalyvavimu pagerbkime mūsų motinas. Pradžia 17 val.

"LAIKO" Bendradarbių posėdis įvyksta "LAIKO" Skaityklos patalpose, Mendoza 2280, Avellanedoje, š. m. balandžio 23 d., šeštadienį. 17 val.

"Laiko" Bendradarbiai

Augustinas Ališauskas, dr. Pranas Bagdanavičius, A. Bagdonienė, Kazys Bradūnas, Elena Būzienė, Kazimieras Čibiras, dr. F. Constantino, Stasys Devenis, Jonas Dultis, Irena Gasevičiūtė, Alfonsas Grauslys, dr. Kazys Grauzinis, prof. Domas Gruodis, Aldona Jablonskytė, Andrius Jakubauskas, Zeferinas Juknevičius, Paulius Jurkus, kun. Antanas Kardauskas, Juozas Kėkštąs, Jadvyga Kuncaitienė, dr. A. Laucis, dr. J. Mačernis, Nelė Mazalaitė, Aleksandras Merkelis, dr. Jonas Narbutas, dr. Titas Narbutas, Ignas Padvalskis, Aleksandras Petravičius, Juzė Povilonienė, Jonas Stankūnas, doc. Vytautas Staugaitis, Paulius Stelingis, Z. Stepšys, agr. Antanas Šantaras, agr. Natalija Šantarienė, Mykolas Tamoliūnas, Alfonsas Tyruolis, Juozas Valentinas, Jonas Vedegys, Antanas Viltutis, dr. A. Zotovas.

JUZĖ POVILONIENE gimė ir augo ramiam Palankių vienkiemyje, Šėtos valsč., Kėdainių apskrityje. 1929 birželio 21 d. išlipo iš laivo, kuris perkėlė ją iš gimtojo krašto į plačiosios Argentinos sostinę. Nuo pat savo atvykimo p. Juzė Povilonienė tuojau įsijungia į "Birutės" draugiją ir šv. Cecilijos chorą, kur dar ir dabar uoliai darbuojasi. Gyvai dalyvauja kultūriname bei visuomeniniame lietuvių kolonijos gyvenime. Rašinėjo į "Pasaulio Lietuvius", "Švyturį" ir kitus daugiausia vienkartinius leidinius. 1936 m. ištėka už gabaus kolonijos lietuvių Stasio Povilonio, į Argentiną atvykusio 1928 m., bet gimusio ir augusio tik du kilometrai nuo jos tėviškės — Pakštelių km. Visa širdimi išsiilgusi Lietuvos, p. Juzė 1938 m. aplanko savo tėvynę. Praleidusi 4 gražiausius mėnesius gimtajam krašte, pastebi didžiulę pažangą visose srityse. Būdami darbštūs ir apdairūs, pp. Poviloniai šiandien turi didelį dviejų aukštų namą La Rioja ir Paraguay gatvių sankryžoje Avellanedoje ir vasarnamį San Sebastian'e.

Paieškojimai

Bložis Jonas, Bložis Pranas, Domanskis, sūnus Jono, Draugelis Petras, Juškevičius Petras, Kulvinskaitė Anelė, Petraitis Boleslovas, Vitkauskas Bronius, Žalis Vincas.

Viršpaminėtuosius paieško jų giminės. Dėl smulkmenų prašoma kreiptis į Lietuvos Pasiuntinybę, calle 21 de Septiembre 2511, 6 p., Montevideo, Uruguay, Asmeniškai galima teirautis kasdien, išskyrus šventadienius priėmimo valandomis nuo 9 iki 12 val. Pasiuntinybė.

Lakickas Albinas, gyvenęs calle Berutti 289, Quilmes, F. C. S., Argentina, paieško Žaliausko Tomo iš Dervinių km., Rudaminos valsč. Magdušauskaitė Sofija, gyvenanti calle Garibaldi 1885, San Fernando, Argentina, paieško Draususevičiūtės Idos nuo Kuršėnų ir Meselskaitės Eleonoros iš Eišiškių. Paškevičienė (Paszkievicz) Liudvika, gyvenanti 275 Irving ave., Brooklyn 27, N. Z., U. S. A., paieško savo brolio Konstantino ir sesers Holovnos, gimusių Kauno apskrityje.

EL TIEMPO Laikas

MĖNESINIS LIETUVIŲ ŽURNALAS
LEIDŽIAMAS BUENOS AIRES'E
REDAGUOJA: REDAKCINĖ KOLEGIJA

REVISTA MENSUAL LITUANA

Director Responsable: P. Casimiro Vengras

Redakcijos ir Administracijos adresas: Mendoza 2280,
Avellaneda, Buenos Aires (Argentina) T. E. 20-9027
PRENUMERATOS KAINA: Argentinoje metams 10
pezų, pusei metų 5 pezai, atskiras numeris 1 pezas.
Uruguay'uje metams 4 Urug. pezai. Šiaurės Ameri-
koje ir kitur metams 2 doleriai.

Balandis - Abril 1949

II metai, Nr. (8) 4

ŠV. VELYKŲ PROGA

*Tėvynės prisikėlimo ir visų gerųjų vilčių išsipildymo
Garbės Leidėjams, Bendradarbiams,
Rėmėjams ir Skaitytojams linki*

"LAIKO" REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA.

Prisikėlimas

Tyli argentiniškojo rudens naktis. Rasotos žvaigždės žvelgia į mane pro langą. Mano mintys, kaip tie pavasario paukščiai, kaklus ištiesę, grįžta atgal į mylimą vaikystės kraštą.

Čia ruduo, o tenai pavasaris. Mano vaikystės pavasaris... Garuoja antšalas iš žemės ir šnarėdami bėga dirvų vandenys į putojančius upokšnius. Alsiais sparnais vasnodamos, pirmosios pėmpės sveikina iš miego kylančius raisto karklynus: "Gyvi, gyvi!"

Nekantriai lauktas Verbų sekmadienis! Užmiegu, pasiryžęs atsikelti pirmas ir visus miegalius išvanoti dyglią eglės verba per šonus. Pabundu paskutinis, kai motina, atsargiai "plakdama", suokalbininkės balsu dainuoja: "Ne aš plaku, verba plaka!"

Didžiojo šeštadienio rytą, skudurais apvyniotu pančiu ir pintiniu buteliu nešinas, einu su mama šventos ugnies ir vandens parsinešti. Saulei nusileidus, einame lankyti Kristaus karsto, kvepiančio eglių vainikais ir vaško žvakėmis, kurios kartu su baltu šydu apsiausta morstrancija spindi veidrodžiu mirazuose. Kokios liūdnos ir artimų Velykų džiaugsmo kupinos giesmės prie šito Karsto! Kaip guodžiančiai žvelgia senis Mėnulis į grįžtančiuosius trumpo poilsio prieš Rezurekciją...

Teka raudona pavasario saulė. Gaudžia varpai, džiūgauja vargonai. Vėliavas iškėlusį, prisikėlimo procesija tris kartus eina apie bažnyčią, giedcdama: "Linksmą dieną mums nušvito, visi troškom džiaugsmo šito!"

Koks džiaugsmas viešpatavo šeimoje prie Velykų stalo, ant kurio juokėsi baltas pyragas, virtas kumpis su krienais ir margi margučiai!

Aleliuja

Bažnyčioj gieda "aleliuja";
Bet aš tyliu, širdy skaudu:
Čia žemėj ašaros, žudynės, —
Tai balsas giesmės velykinės,
Tarytum, tyčiojas skundu.

Bažnyčiose Velykas švenčia
Pasaulis mūsų pažangus,
O brolis brolio neapkenčia!
Ir — kaip pažemintas žmogus!

Kad Kristus šiandie iškilmingą
Išgirstų aleliują čia,
Jisai prieš minią nuodėmingą
Pravirtkų ašara karčia.

Maironis

Kur tu, mano vaikystės sapne, pražuvai? Kodėl Velykų saulėteky regiu aš šiandieną jau nebe prisikėlimo, bet laidotuvių procesiją, gūžžiai slenkančią iš gimtojo krašto į šaltą Sibiro kapą? Septyni šimtai tūkstančių alpstančia širdim paliko savo tėvų žemę, o likusieji dreba, laukdami eilės...

Man rodosi, kad ne tik anie likusieji, bet ir aš, ir mes, ir visas pasaulis jau laukia savo eilės... Nuodėmingoje savimeilėje apakęs, žmogus nemato žmogaus ir pasidarė pavojingas sau pačiam. Šiandien jis dreba prieš savo kūdikį — atominę bombą, ir laukia savo eilės...

Baisi verba tavo rankose, Velykų Kristau! Tačiau pirma negu pradėsi plakti mus, keldamas iš mirtinojo nuodėmės miego, leisk pravirti mums grįžtančio paklydėlio ašaromis. Grįžtančių nebaisi Tu, kuris paskutinėje minutėje pravirkusiam latrui atvėrei savo karalystės vartus...
Išėivis.

Stiprinkime Lietuviškumą

Lietuvių išeivių rūpesčiais tūkstančiai lietuvių tremtinių įvairiose Amerikos šalyse susikūrė sau naują gyvenimą. Žymus skaičius lietuvių šiuo būdu jau rado sau prieglaudą ir Argentinoje. Atvykstančių naujų ateivių pirmieji žingsniai yra sunkūs. Eilę metų išgyvenus tremtyje, viską praradus ir atvykus į naują kraštą be nieko, netenka norėti lengva ir greit išsikuriant normaliam gyvenimui. Bet lietuviai, kaip matyti, atvykę nepasimeta, nieko nelaukdami imasi darbo ir greit įsijungia į savo tautinę bendruomenę kaip tikri ir naudingi jos nariai. Savo ji gi tautinė bendruomenė — senoji lietuvių išeivija — naujuosius ateivius į savo tarpą gražiai priima, pagalvoja, padeda įsikibti į naują gyvenimą ir darbą. Visa tai begalo gražu, tikrai lietuviška ir kilnu. Taip toliau einant dar tūkstančiai lietuvių galės susidaryti sau gyvenimo sąlygas, galės įsijungti į lietuviškas kolonijas, galės padidinti ir sustiprinti lietuvišką bendruomenę išeivijoje.

Kiekviena sveika bendruomenė visur ir visuomet nori būti gyva, siekia būti stipri. To nepalenkiamai siekiame ir visi mes — lietuviai, tiek senieji ateiviai, tiek naujieji. To stiekiamo gražūs ženklai ir aiškios išdavos buvo gera matyti per neseniai praėjusius Tautos Šventės minėjimus. Tas matyti ir iš kitų bendruomenės sumanymų ir darbų. Tai labai vertinga vieningumo išraiška, žadanti gražią bendruomeninio sugyvenimo ir visuomenio darbo ateitį.

Yra tikra, kad vyresniosios kartos lietuviai — seni argentiniečiai ir naujieji ateiviai — greit sutampame, greit vieni kitus suprantame, greit pajuntame mus jungiančius lietuviškus saitus. Jei pasitaiko lietuvių nuo lietuvių skiriančių dalykų, tai jie, reikia tikėtis, yra laikino pobūdžio. Jie, tie dalykai, kyla ne iš mūsų pačių, ne iš lietuviško būdo, ne iš mūsų lietuviškos sielos ir ne iš mūsų tautinių siekimų bei idealų skirtumų. Šie mūsų lietuvišką bendruomenę skaldanti dalykai yra primesti, svetimų įkalbėti. Todėl jie yra laikini, kaip visa yra laikina, kas kyla iš politikavimo, ypač kai politikavimas nukrypsta nuo to tiesaus didžiojo laisvės ir demokratijos kelio, dėl kurio kovoja visos laisvę mylinčios tautos, jų tarpe ir sena kovotoja dėl laisvės — mūsų tauta. Tad sita kliūtis mūsų lietuviškos bendruomenės vienybei anksčiau ar vėliau turės išnykti. Būtų labai gera, kad tas įvyktų greičiau.

Arčiau susipažįstam su lietuviškos bendruomenės gyvenimu Argentinoje, galima pastebėti, kad kiek sunkiau eina jaunosios kartos susigyvenimas. Išeivijos jaunuomenė

lyg šalintusi nuo naujųjų ateivių jaunuomenės. Tokių išpuodžių teko patirti per keletą matytų šventinių parengimų. Argentinos lietuvių jaunuomenė visur gausiai dalyvauja kartu su naujaisiais jaunais ateiviais, ji gražiai pasirodo programose, gražiai lietuviškai sudainuoja. Bet abipusio jaunuoliško bendravimo vienu su kitais, t. y. Argentinos lietuvių jaunuomenės su jaunaisiais ateiviais, atrodo, stinga. Vieni sau, kiti sau, savo grupėmis susiskirstę. Yra žinoma, kad jauni žmonės greičiau susigyvena, greičiau randa bendrą kalbą, kaip vyresnieji. Pasilinksimimai, pobūviai, sportas, žaidimai greit jungia ir bendrina net skirtingų tautybių jaunuomenę. Visą tai turėtų dar greičiau ir stipriai jungti lietuvišką jaunuomenę Argentinoje ir kitur. Tam juk nėra jokių gilesnių kliūčių, išskyrus vieną. Tai kalbos kliūtis. Jaunieji ateiviai atvyko neišmokę vietinės kalbos ir negali jos išmokti per mėnesį kita. Išeivijos jaunuomenė dėl daugelio aplinkybių savo daugumoje nebemoka lietuvių kalbos arba jos moka nepakankamai gerai, kaip dažnai pasisakoma. Nebemokant tėvų kalbos jos taip pat negalima per mėnesį kita išmokti. Tad čia ir glūdi stipri kliūtis jaunuomenei susidraugauti ir bendrauti. Šiai kliūtis pašalinti reikia surasti kelio vidurį abiem pusėm. Tai yra: jauniems ateiviams reikia stengtis galimai greičiau pramokti krašto kalbos, kuri ir taip, savaime reikalinga gyvenimui ir darbui. Kad ir maža mokant reiktų ieškoti bendravimo su vietine jaunuomene. Tas bendravimas pagreitins kalbos mokėjimą. O vietinei jaunuomenei reiktų būti gero šeimininko padėtyje ir jaunuosius ateivius traukti į savo tarpą, savo keliu taip pat pasimokant lietuviškai susikalbėti. Toks santykių mezgimas ir jų palaikymas bus naudingas visapusiškai netik jaunajai išeivijos kartai, bet ir visai lietuvių bendruomenei.

Vienų stebėjimasis kitais dėl kalbos nemokėjimo tik šaldys santykius. Jaunuomenei gi reikalingi geri, nuoširdūs santykiai, draugiškas bendravimas. Visa tai gali būti pasiekta ir turi būti pasiekta galimai greičiau.

D. Gruodis.

SKAUTAI!

Š. m. balandžio 24 d. tuoj pat po pamaldų, lietuvių narapijos mokyklos patalpose Avellanedoje įvyksta steigiamoji lietuvių skautų sueiga. Skautai vyčiai, vyresnieji ir jaunesnieji skautai, prašome dalyvauti.

Budėk!

KAIP MES GYVENOME PRIEŠ 10 METŲ

Visi išeiviai gerai atsimename pirmąsias mūsų įsikūrimo dienas ir mėnesius Argentinoje. Nė vienas neradome čia to, ko tikėjomės. Geriausiu atveju gavome įsitikinti patarlės teisingumu, kad ten gera, kur mūsų nėra.

Atvykę į tolimąją La Platos šalį, radome nežmonišką bedarbę ir visus iš jos plaukiančius sunkumus. Slinko pilkos vargo dienos, savaitės, mėnesiai, metai. Sekmadieniui atėjus, paprastai rinkdavomės Retiro sodelyje priešais imigracinį viešbutį tidėdamiesi su tikti kokį naujai atvykusį vargo brolių ar šiaip pažįstamą išeivį, kurį beveik visuomet užkalbindavome tuo pačiu klausimu: Ar jau dirbi?

Kas galėtų suskaičiuoti tas ašaras, kurias pirmieji išeiviai išliejo Retiro sodelyje! Eini sodelio takeliu ir matai — sėdi moteris su vienu, kita su keliais vaikučiais ir verkia: kalbos nemoka, pinigų nėra, darbo neturi... Vyrai išvykę toli geležinkelio darbams ir uždirba tik tiek, kad vos patys pragyvena. Apie šeimos išlaikymą — nė kalbos nėra. Gerai, jeigu kokia žydė, sutikusi beverciančią sodelyje, davė tau kokio darbo už dvi ar tris moteris padirbėti. O kiek buvo atsitikimų, kad dirbus kelis mėnesius ar net metus, išvarydavo jokios algos nesumodėdamos: kam gi pasiskusi, kalbos nemokėdama? O užtarti nebuvo kam...

Nemažesnis buvo ir dvasinis skurdas bei kančios. Atsimenu gerai, kiek prisiverkdavome svetimose bažnyčiose, kur tu nė žodelio nesupranti ir kur tavęs niekas nesupranta... Mišios tos pačios, meldiesi ir tu, bet negirdi nė "Pulkim ant kelių" bažnyčioje, nė liepų ošimo šventoriuje: grįžti dvasia nepailsėjęs, nesustiprėjęs, nenusiraminęs, tik išsiverkęs ir vistiek liūdna. Taip bėgo metai be didelių pasikeitimų. Žmonės pradėjo užmiršti savo tėvų tikėjimą, tą didžiausią turtą, kurį atsivežė iš gimtosios šalies. Kiti net pasijuto dėl to daug "išmanančiais", "laisvesniais": nė tave tėvai bara, nė tau kunigas prikaišioja. Iš Dievo garbintojų pasidarė vyno ir alaus garbintojai. Buvo nemaža ir moterų, kurios nenorėjo "atsilikti" nuo tokių "mokytojų" vyrų, ir taip dvasinis skurdas diena iš dienos augo, sudarydamas palankias sąlygas įsiveisti ir išgalėti visokiems žemos doros ir dvasinio bankroto perėjūnams — išnaudotojams.

Pagaliau po 10 metų dvasinio ir medžiaginio skurdo išgirdome, kad į Argentiną žada atvykti Tėvai Marijonai iš Šiaurės Ame-

rikos. Jie čia pastoviai įsikursią ir aprūpinsią dvasinius lietuvių reikalus. O gal net įkursią parapiją su lietuviška bažnyčia... Visa tai atrodė ir be galo gražu, ir reikalinga, tačiau neįtikima. Mums atrodė kaip tolimas, nepasiekiamas sapnas, kad kada nors galėtume išbristi iš tokio įsisenėjusio dvasinio skurdo ir atsistoti net aukščiau už daugelį kur kas geriau susitvarkiusių kitų tautų išeivių.

Ir taip besvajojant ir beabejojant, sapnas staiga ėmė pildytis. 1939 kovo 1 dieną Buenos Aires uoste iš laivo "Brasil" išlipo trys lietuviai kunigai marijonai: kun. Jonas Jakaitis, a. a. kun. Antanas Andriušis ir kun. Kazimieras Vengras, dabartinis Aušros Vartų parapijos klebonas.

Pabandę vienoj kitoj svetimoj bažnyčioj, Tėvai marijonai neužilgo išsinuomavo nedidelį namelį Avellanadoje, Valentin Alsina dalyje, kur įrengė nedidelę koplyčią ir laikydavo joje pamaldas lietuviams. Kadangi tai buvo labai žema vieta, kurią didesnių liūčių metu visuomet apsemdavo, tai mūsų pirmiesiems misijonieriams dažnai tekdavo ryte atsibodus matyti, kaip ju batai po aslą plaukioja arba basam bristi prie altoriaus mišią laikyti. Tramvajun turėdavo nueiti basi arba medinėmis kurpėmis apsiauve, ir tik tramvajuje galėdavo apsiauti batus. Taip jie vargo keletą metų su saujale jiems palankių žmonių.

Kur prieš keletą metų buvo neišbrendama pelkė, kurioje tik antys plaukiodavo ir varlės kurdavo, šiandien stovi didelė ir graži Aušros Vartų šventovė, graži klebonija su vienuolynu, Seserų Kazimieriečių vienuolynas, didelė ir moderniška lietuvių salė su mokykla bei vaikų darželiu. Aplinkui gi visoje kvadroje — vienu lietuvių namai. Tikrai jaukus, pastovus ir nesugriaujamas lietuviškas centras, lietuvybės tvirtovė ir religinio bei kultūrinio gyvenimo židinys, rambynas, romuva. Tai visos lietuvių kolonijos garbė ir pasididžiavimas ne tik prieš vietinius, bet ir prieš kitų tautybių išeivius.

Šiandien sekmadieniais pilna šventovė žmonių, gieda stiprus šv. Cecilijos choras ne tik "Pulkim ant kelių", bet ir kitas lietuviškas giesmes. Nors vargonai dar tik laikiniai, bet su laiku isigysime gerus. Kiekvieną sekmadieni ir kitomis progomis girdime gražų lietuvišką pamokslą, gavėnioje gieda me "Graudžius verksmus" ir kt. Dažni kultūriniai parengimai ir pasilinksminimai savoje didelėje ir gražioje salėje. Jau netrukus bus

EL "PARAISO" ROJO

AL CUAL NO ES POSIBLE ENTRAR O SALIR POR PROPIA VOLUNTAD

El Departamento de Estado de Washington anuncia, que desde el año 1940 se dirigieron a la embajada de los Estados Unidos de América del Norte en Moscú, 5.481 personas deseosas de venir a América. De ellas sólo 12 consiguieron obtener visaciones de salida de la URSS. Las esposas de 97 veteranos de guerra norteamericanos solicitaron permiso de salida, pero ninguna obtuvo la deseada visación.

Una ciudadana estadounidense, casada en Lituania, al ocupar los bolcheviques ese país, a duras penas pudo regresar a los Estados Unidos y con ayuda del Departamento de Estado intentó tramitar para su esposo el permiso para salir de la URSS. En lugar del resultado esperado, supo que su esposo había sido arrestado y deportado por el término de diez años a Ucht, capital de la "república" de Komi, en el lado Norte.

El Consulado estadounidense en Moscú, inquirió en el Ministerio de Relaciones Exteriores de la URSS, donde se encontraba esa persona, pero recibió la contestación de "que las instituciones soviéticas competentes nada sabía del sitio de su residencia". El Consulado únicamente recibió una carta a través de una persona privada, cuyo autor manifestó conocer al esposo de la señora norteamericana. El preso daba a conocer que estaba condenado a 10 años de destierro "porque confesé querer dirigirme a los Estados Unidos."

Es decir, que el gobierno de Stalin no tan sólo que no deja salir al exterior a los rusos, o a las gentes de los países ocupados por el ejército rojo, sino que se lo impide a los ciudadanos norteamericanos y a

metai kai eina gražus ir kultūringas kolonijos žurnalas "LAIKAS", kuriame bendradarbiauja rinktinės kolonijos pajėgos ir kurį leidžia pirmos eilės pramonininkai lietuviai. Pirmą kartą mūsų kolonijos istorijoje pasidarė galimas visų rimtų ir susipratusių lietuvių bendradarbiavimas: ne tik galimas, bet ir vykdomas. Turime kur gauti visokeriopos pagalbos, patarimų, paguodos, suraminimo, užtarimo įvairiuose reikaluose, atsitikimuose, nelaimės ar liūdesio valandose.

Kovo 1 d. sukako jau 10 metų nuo Tėvų Marijonų įsikūrimo Argentinoje. Dėkinga širdimi mes išėiviai prisimename tuos tris prmuosius misijonierius, kurie tiek vargo ir prakaito su mumis ir dėl mūsų išliejo: kun. J. Jakaitį, kuris pastatė bažnyčią su klebonija, kun. K. Vengrą, kuris pastatė mokyklą su sale, kun. A. Andriušį, kuris mūsų ligonius lankė ir pirmasias mūsų organizacijas kūrė, ugdė bei tvarkė. Šiandien jo jau nebėra gyvųjų tarpe, ir mūsų pareiga yra bent prisiminti jį savo maldose.

sus familiares, que habitan al otro lado de la cortina de hierro. Sólo por el deseo de salir ya el individuo es penado con arresto y deportación a las regiones heladas. No se trata de un caso único. El que cayó una vez dentro del imperio staliniano, encuentra cerradas las puertas al exterior así como al preso condenado de por vida le están vedadas las puertas hacia la libertad.

Si por tales medios drásticos no estuviera restringida la salida de las URSS, entonces el imperio de Stalin se ralearía bastante: muchos millones de seres intentarían salvarse de la esclavitud del siglo XX. En ese caso llegarían días más dificultosos para la aristocracia roja, pues le faltarían esclavos, de cuyo sudor y sangre se alimenta.

"La diferencia sería muy grande, si los rusos abriesen sus fronteras y dejasen que la gente entrara y saliera libremente, como en ciertos países. Es cosa extraordinaria ese paraíso comunista, del que los rusos temen abrir las puertas por miedo a que vuelen todos los querubines, por lo menos todos los que tienen alas". (Winston Churchill).

Casimiro Verax.

ISIGYTTINOS KNYGOS:

Dr. Adolfas Šapoka, LITHUANIA THROUGH THE AGES (Lietuva amžių bėgyje). 62 psl. teksto ir 200 puikių iliustracijų šalia teksto.

Tadas J. Vizirda, VILNIUS THE CAPITAL OF LITHUANIA (Vilnius Lietuvos Sostinė). 62 psl. teksto ir 105 iliustracijos šalia teksto.

Dr. Jurgis Baltrušaitis, LITHUANIAN FOLK ART (Lietuvių Liaudies Menas). 80 psl. teksto ir 256 iliustracijų šalia teksto.

Paulius Augius, LITHUANIAN ART IN EXILE (Lietuvių Menas Tremtyje). 78 psl. su 62 spalvotais paveikslais.

Visos šios 4 knygos yra išleistos architekto T. J. Vizgirdos Vokietijoje ir priklauso knygų ciklui apie Lietuvą "Lithuania Country and Nation (I, II, III ir XII tomai). Galima įsigyti "LAIKO" Administracijoje. Atskiro tomo kaina 25 argent. pezai.

BŪTINAI PERSKAITYK BE GALO IDOMIĄ IR JAUDINANČIĄ

Jurgio Manto knygą "Lietuva Bolševikų Okupacijoj". Išleido Liet. Inform. Centras P. Amerikoje, Buenos Aires 1948 m. Knyga turi 136 psl., gausiai dokumentuota ir iliustruota. Autorius pats yra pergyvenęs aprašomuosius įvykius, o ne iš kitų prisiklausęs, todėl ir jo aprašomieji dalykai skaitytoją veikia įtikinamai ir betarpiškai. Knyga gaunama "LAIKO" Administracijoje, prisiunčiant 3 Argentinos pezus.

Lietuvos diplomatijos šefo Ministerio S. Lozoraičia

kalba, pasakyta Nepriklausomybės Šventės proga Lietuvos Komiteto Italijoje priėmimo dalyvaujant J. Em. Kardinolui J. Pizzardo.

Viena Lietuvos valstybinio gyvenimo tradicijų, dargi — viena jo institucijų buvo įprotis mūsų valstybinę šventę ir išviso kiekvieną svarbų tautos gyvenimo įvykį švęsti bažnytine ceremonija. Dabartiniai okupantai stengiasi mūsų krašte visomis priemonėmis persekioti ir pašalinti šią tradiciją. Kas šiandien Lietuvoje atvirai atliktų bažnytinės apeigas už Lietuvos gerovę, rizikuotų būti okupacinės valdžios nubaustas lyg už svetimos valiutos kontrabandą. Aukštieji tikybiniai, tautiniai ir moraliniai principai, kurie yra būtini civilizuoto ir laisvo gyvenimo pagrindai, ateizmo jėgoms tėra svetimos vertybės, kurias reikia išimti iš apyvartos ir pakeisti ciniškais vadinamosios progresyvinės demokratijos melais.

Šitomis aplinkybėmis Šv. Mišios, kurias Jūsų Eminencija teiktėms atlaikyti už Lietuvą, įgyja ypatingos, brangios mums reikšmės ir sudaro didelės šviesos spindulį, apšviečiantį kelią, kurį mes, lietuviai, esame pasirinkę pasiekti mūsų tikslui, būtent, mūsų Tėvynės laisvės atstatymui.

Nėra reikalo slėpti, kad Romos lietuviams susirinkus čia pareikšti nuolankią pagarbą Jūsų Eminencijai ir širdingai pasveikinti visus, kurie malonėjo atsilankyti į šį susirinkimą, mūsų širdys yra apimtos didelio liūdesio. Ištikrųjų, mūsų kraštui vis tebėsant svetimoje okupacijoje, nežmoniškas teroras pastato mūsų tautą į sunkiausią pavojų.

Padėties, kurioje yra Lietuva, o taip pat ir kitos

Centro bei Rytų Europos tautos, sunkumas buvo neseniai dar kartą įrodytas kriminalinio pasikėsینimo prieš vieną aukščiausių Bažnyčios atstovų. Niekšiški veiksmai, palietę Kardinolą Vengrijos Primatą Mindszenty yra neišvengiama pasekmė tos tvarkos, kuri brutališka jėga yra primesta dešimtims milijonų žmonių.

Esztergomo arkivyskupas priklauso ilgai, nesuskaičiuojamai virtinei nekaltų aukų, kurios jau yra kritusios ir dar kris ateity, Lietuvoje ir kitur, parbloktos smūgių, nukreiptų tiek prieš tikybos, tiek prieš tautų ir atskirų žmonių laisvę.

Tačiau dabartinė padėtis nėra galutinė. Ji bus pakeista, kai tarptautinė bendruomenė nuspręs eliminuoti tas jėgas, kurios ruošia civilizacijai moralinę, politinę ir technišką katastrofą. Tik tada, taip pakeitus padėtį, bus galima nustatyti tikrąją taiką, tai yra, taiką pagrįstą padarytųjų tautoms neteisrybių atitaisymu. Šitoj taikoj ir Lietuva atgaus savo nepriklausomybę.

Todėl šio momento liūdesys nesumazina nei mūsų pasiryžimo, nei mūsų pasitikėjimo ateitimi.

Prašydamas Jūsų Eminenciją teiktis priimti mūsų labai širdingą padėką už Jūsų palankumą, aš su pagarba lenkiuosi prieš Jūsų palaimintą kardinolišką purpurą, kuriam pastaroji Bažnyčios kunigaiščio kančia suteikia naujos pažibos.

Ponios ir Ponai, taip pat nuoširdžiai dėkoju Jums už Jūsų simpatijas pareikštas Lietuvai.

Lietuvos Pasiuntinio Pareiškimas Urugvajuje

Ponas J. Gabrys savo paskelbtai Lietuvos direktorijai ėmė ieškoti "ambasadorių" tose valstybėse, kurios oficialiai tebepripažįsta Lietuvos valstybę ir jos atstovus. Urugvajuje susirado p. Šacikauską, kuris mėgino prisistatyti užsienių reikalų ministerijoje, prezidentūroje ir pasiskelbė spaudoje. Tie jo žygiai privertė Lietuvos pasiuntinį Urugvajuje apsilankyti pas užsienių reikalų ministerį ir prezidentūroje ir duoti reikiamų paaiškinimų. Spaudoje buvo paskelbtas tuo reikalu pasiuntinio komunikatas, kuriame esminė dalis yra tokia:

"Lietuvos pasiuntinybė laiko savo pareiga pranešti, kad nėra jokios Lietuvos vyriausybės užsienyje su buveine Prancūzijoje. Gintautas ir Tautinas yra tik pramanyti vardai. Vadinamoji "Lietuvos direktorija" yra tik kūrinys vieno lietuvių tarpe plačiai žinomo avantiūristo p. J. Gabrio-Paršaičio, kuris gyvena Šveicarijoje, Vevey, ir veikia vardu įvairių fiktyvinių organizacijų ir vartoja įvairius pseudonimus. Savo leidiniuose, kaip Messenger Balte ir kituose raštuose, p. Gabrys - Paršaitis šmeižia visus lietuvių tautos vadus ir lietuviškas įstaigas, siekdamas

dezorganizuoti vieningą veiklą už Lietuvos išlaisvinimą" (El Plata, 1948.12.22.)

Tenka patirti, kad p. Šacikauskas Lietuvoje kitados buvo bandęs verstis advokatūra, neturėdamas tam teisių, ir už tai Kalvarijos taikos teisejo buvo nubaustas 3. m. kalėjimo. Vengdamas bausmės, jis išvyko į Argentiją. Ten pasivadinęs "daktaru" (ir dabar tuo titulu vadinasi) buvo sudaręs informacijos biurą ir išdavinėjo įvairius liudijimus su Vyties antspaudu, paskui dėl nepasisekusios loterijos turėjo bėgti iš Argentinos. Paskutiniu laiku Urugvajuje pradėjo intrigas prieš Lietuvos atstovybę, matyt, vykdydamas savo pono valią.

(Elta).

Užsiprenumeruokime Lietuvių Kalbos Vadovą

Vokietijoje jau spausdinamas didžiulis "Lietuvių Kalbos Vadovas", paruoštas prof. dr. Prano Skardžiaus, Jono M. Laurinaičio ir Stasio Barzduko. Galima jau dabar užsisakyti "LAIKO" Administracijoje. Kainuoja 20 arg. pezų.

Kodėl buvo suimtas kardinolas Mindszenty

Vengrų liaudies (komunistų) teismas nu teisė kardinolą Mindszenty iki gyvos galvos kalėjimu. Tas bažnyčios kunigaikštis buvo visos vengrų tautos labai mylimas, į jį vengrai žiūrėjo kaip į savo gynėją, o kultūringasis pasaulis jį laikė pirmouju kovotoju prieš bolševizmą. Neveltui ir Ždanovas yra išsireiškęs, kad kardinolas Mindszenty yra didžiausias kominformo priešas.

Pažiūrėkim, kas privedė vengrų komunistus prie to, kad jie griebėsi paskutinės priemonės ir taip vengrų tautos mylimą žmogų, pasiryžo suimt. Vengrų vyriausybė iš pradžių buvo pasiryžusi dėl kardinolo populiarumo jo neliest ir vengrų ministeris pirmininkas prieš keletą mėnesių yra pasakęs: "mes neduosim Mindszenty'ui kankinio vainiko". Sulikvidavus Vengrijoje visas opozicines partijas, katalikų bažnyčia liko vienintelė jėga, pakankamai stipri vesti kovą su komunizmu. Kardinolas Mindszenty buvo lyg karo vadas, kuris vedė kunigiją ir visus tikinčiuosius į kovą. Visa tauta jo klausė ir akiai paskui jį sekė. Kai 1947 m. buvo ruošiamas šv. Stepono procesija 400.000 žmonių laukė pasirodąčio kardinolo ir jam sukėlė milžiniškas ovacijas. Šita procesija 1948 m. jau buvo policijos uždrausta. Kardinolas Mindszenty kovoje su priešu nerodė jokių nuolaidų, tuo būdu įgydamas pavergtoje tautoje dar daugiau simpatijų. Kada 1947 švietimo komisaras Ortutay norėjo kardinolą aplankyti, Mindszenty sekretorius, jo palieptas, komisarui laukiamajam kambaryje pasakė: "komunistai nepageidaujami". Kai Ortutay antru kartu 1948 lankėsi pas kardinolą "tartis" dėl mokyklų suvalstybinimo, nieko kito nepasiekė, kaip tik tiek, kad pastovėjęs 10 min. prieš kardinolo stalą gavo neigiamą atsakymą ir nieko nepėšęs grįžo namo. Sakoma, komisaras iš pykčio net verkęs, nes jis Rakosi'ui buvęs pažadėjęs suvaldyti "nenuoramą ilgasvernį". Tačiau "liaudies vyriausybė" ir be kardinolo sutikimo suvalstybino 4813 katalikiškų mokyklų, pašalindama iš jų tikybės dėstimą. Protesto ženklan kardinolas įsakė visame Budapešte 15 min. skambinti varpais. Tai buvo paskutinis, nelyginant laidotuvių, varpų skambėjimas, nes po to pagal kardinolo valią visoj Vengrijoje nė vienas varpas nebeskambėjo ir nebeskambės, kol bažnyčiai nebus gražintos jos teisės. Kardinolo žymi asmenybė vis daugiau patraukia į save katalikišką vengrų tautą. 1948 rugsėjo mėn. kardinolas atvyko į šv. Marijos stebuklingą vietą Celldoenesk'e. Minios žmonių skuba į miestą pas savo ganytoją, verkia iš džiaugsmo, jį sveikina. Policija iš anksto bu-

vo pasiruošusi ir norėjo tą džiaugsmo demonstraciją sutrukdyt. Penki tūkstančiai policininkų su šarvuotais automobiliais atsis-tojo ant visų kelių vedančių į miestą, gairininkai su alyvuotu vandeniu laistė susirinkusią minią, tačiau niekas negelbėjo: šimtai tūkstančių žmonių susirinko apie savo ganytoją ir pareiškė jam savo ištikimybę. Liaudies vyriausybė nejuokais susirūpino ir žūt-būt nutarė kardinolą sulikviduot. Iš pradžių ilgai tęsė, nes bijojo katalikų pasipriešini-mo. Pirmiausia griebėsi šmeižtų, norėta kardinolą tautos akyse sujuodint, sumažint jo populiarumą. Bandyta jį gsdint, kad bažnyčios turtai bus konfiskuoti, kunigai nebegaus algų, nebebus iš ko jiems gyvent. Komunistai darė susirinkimus, reikalavo, kad kardinolas iš Vengrijos išvažiuotų, bet kada kardinolas norėjo vykti į Koelną (Vokietijoje) dalyvauti katedros 700 m. jubilėjų, vyriausybė nedavė jam paso. Komunistai bandė surast kunigų, kurie dirbtų jų naudai, stengėsi juos papirkinėt, skelbė padirbtus kunigų laiškus prieš kardinolą Mindszenty, tuo norėdami parodyt, kad katalikų bažnyčioje nebėra vienybės. Tačiau komunistai permažai pažįsta kardinolą, kad tokiom priemonėm priverstų jį pasiduot! Mindszenty sušaukia vyskupų suvažiavimą, nurodo jiems veikimo gaires, o vyskupai pabrėžia savo solidarumą su savo ganytoju. Kardinolas žinojo, kad policija rengiasi jį suimt, buvo įspė-ats, kad išvažiuotų į Vatikaną, bet jis nė girdėt nenorėjo apie tokias kalbas. Jis pasiliko savo vietoje ir ganytojiškais laiškais stipri-no tikinčiuosius. Jo ganytojiški laišakai, kaip katekizmas ėjo iš rankų į rankas, kardinolo populiarumas tampa pasakišku. Tačiau... automatiniais ginklais ginkluota policija išiveržia į kardinolo rūmus ir jį, kaip nusikaltėlį, suima. Kardinolo senutė motina verkia savo sūnaus, kurio. galbūt, niekada nebema-tys. Jis ramina ją, sakydamas: "neverk, motina, tavo sūnus mokės už tikybą ir tėvyne mirt".

Komunistai savo metodais nė kiek nesi-skyrė nuo vokiečių gestapo, kurie 1944 kardinolą buvo suėmę ir penkius mėnesius iškalino. Komunistų valdžia apkaltino kardinolą špijonažu, neleistinu dolerių pirkimu, priešvalstybine veikla. Jo ganytojiški laišakai paskebiami nusikalstamais, kuriuose rašoma: "Čia stoviu aš Dievo tarnyboje Bažnyčios ir Tėvynės labui, nes tam mane įpareigojo mano pavergtoji tauta. Šalia mano tautos kančių mano likimas nelošia jokios rolės. Aš nekaltinu mano skundėjų, aš meldžiuosi už saugumo, teisybės ir meilės įvykdinimą,

taip pat ir už tuos, pagal Mokytojo žodžius, kurie nežino, ką daro. Aš atleidžiu jiems iš visos širdies." Kardinalas Mindszenty, kaip rašo "Die Neue Zeitung", dar prieš savo suėmimą išsiuntinėjo savo pavaldiniams pareikimą reikalaujantį netikėti būsimiems jo "prisipažinimams", padaryti dėl žmogiškos prigimties silpnumo. Tačiau yra charakteringa, kad "liaudies teismuose" visada kaltinamieji prisipažįsta. Patirta, kad "prisipažinimams" išgauti yra vartojamas cheminis produktas "Actedron". Iš pradžių suimtas yra kankinamas badu, po to maitinamas labai sūriais valgiais, o neduodama gert. Kai suimtas iš troškilio beveik miršta, jam paduodama vandens, kuriame yra ištirpintas minėtas chemikalas. Suimtas, žinoma, godžiai vandeni išgeria. Iš pradžių gaunasi suimtojo pakili nuotaika, pasitikėjimas savim, o po to, žiūrint paimtojo chemikalo kiekio, prasižeda galvos skausmai, žmogus nebetenka pasitikėjimo, jį apima baimė. Reiškiniams di-

dėjant, suimtas apsvaigsta, beveik nebetenka proto ir neberodo jokio pasipriešinimo. Tada pradeda byla. Suprantama, kad tokiomis aplinkybėmis suimtas "prisipažįsta", nes jis nebeturi ant savęs kontrolės. Be to, kardinalas buvo ir kitais būdais kankinamas, jis buvo priverstas be pertraukos 82 valandas stovėti, pro jį buvo vedami sukrūvintais veidais nukankinti jo artimieji, bendradarbiai. Galima suprast, kad pagavę į savo rankas didžiausią komunizmo kovotoją, raudonieji tardytojai su kardinalu nesielgė švelniai. "Liaudies teisėjams" savarbu tik viena, kad suimtas prisipažintų, kad jie tuo neva galėtų pasiteisinti prieš pasaulio sąžinę.

Vienas stiprus balsas už geležinės uždangos nutilo, tačiau jo milžiniškas tylėjimas daugiau kalba, negu skambančios melagystės tų, kurie tą balsą nuslopino.

A. L.

Lietuvos karo mokykla

Š. m. balandžio mėn. 1 d. sueina 30 metų nuo Lietuvos Karo Mokyklos oficialaus atidarymo ir pašventinimo. Nors Karo Mokyklos vardas jau 1919 m. sausio mėn. 15 d. dienraštyje "Lietuva" buvo paminėtas, nurodant įstojimo sąlygas, tačiau mokyklos praktiškai dar nebuvo. Kiek vėliau, sausio mėn. 25 d. Krašto Apsaugos Ministerijos įsakymu Nr. 20 Karo Mokyklos viršininku skiriamas gen. Galvydis-Bykauskas ir jo pavaduotoju pulk. Tvaronas. Tų pačių metų kovo mėn. 8 d. susirenka pirmieji 124 kariūnai, ir kovo mėn. 11 d. Duonelaičio g. Nr. 11-13 ir Gedimino g. Nr. 29 prasideda mokslas. Pirmosios Lietuvos karininkų laidos mokykloje išbūdavo tik kelis mėnesius, nes jų laukė už tėvynės laisvę besikaunantieji savanoriai. Tuo metu pirmųjų karininkų krikštas įvykdavo apkausuose ir kautynėse, kurios garantavo Lietuvai laisvę. 1920 metais Karo Mokykla buvo perkelta į Vilnių, tačiau dėl visiems žinomoms lenkų klastos turėjo vėl grįžti į Kauną. 1923 metais mokykla iškeliamą į A. Panemunę, į visais atžvilgiais tinkamas ir erdvas patalpas. 1925 metais prie Karo Mokyklos įsteigiami atsargos karininkams ruošti kursai. 1940 m. birželio mėn. 15 d. praktiškai reiktų laikyti Karo Mokyklos numerinio diena. Per šį laikotarpį Karo Mokyklos viršininkais yra buvę gen. Jackus, gen. Černius, gen. Musteikis, pulk. Skučas, gen. Juodišius ir kt. 1929 m. Karo Mokykla pasirenka šefu Respublikos Prezidentą A. Smetoną ir gauna vėliavą su šūkiu: "Mūsų ginklas, mūsų mokslas — Lietuvai Tėvynei" ir pavadinama Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokykla.

Per 21 savo gyvavimo metus Karo Mokykla paruošė daugybę aktyviosios tarnybos ir atsargos karininkų, kurie savo žiniomis ir mokslu sudrausmino

ir apšlifavo daugelį desėtkų tūkstančių Lietuvos kaimo žaliūku, įkvėpė tėvynės meilės ir išmokė prirėkus ant tėvynės aukuro paaukoti savo gyvybę. Jų mokslas nenuėjo veltui. Tūkstančiai karininkų ir kareivių, tėvynės meilės vedini, lieja kraują kovodami su krašto pavergėjais bolševikais.

Lietuvą bolševikams užplūdus, kaip jau minėjau, buvo numarinta Karo Mokykla. Tiesa, dar buvo iš pradžių Karo Mokyklos, dabar jau pavadintos Lietuvos liaudies karo mokykla, viršininku kav. pulk. Kriaunaitis, tačiau tai buvo tik pereinamasis laikotarpis prie netik Karo Mokyklos, bet ir viso krašto subolševikinimo. Jau 1940 m. liepos mėn. "liaudies karo mokykla" perkeliama į Vilnių ir, laikantis šūkiu — socialistinė savo turiniu ir tautinė savo forma — viršininku paskiriamas "tautietis" Sukurov. Į Sukurov vadovaujamą karo mokyklą priimami tik komunistų partijos patikėtiniai, nors ir pasirašyti beveik nemokėdami. Iš šio laikotarpio yra pasakojama, kad priimant į karo mokyklą vyriausias tinkamumo rodiklis buvo komunistų partijos rekomendacija. Pats Sukurov apie vieną 4 klases baigusį kandidatą ir neturėjusį partijos pasitikėjimo taip pareiškė: "Jo tėvas turi 3 karves, tokių liaudies priešų mums nereikia".

Apie 1940 m. spalio mėnesio vidurį iš "karo mokyklos" buvo paleisti kariūnai aspirantai, tačiau jie jaun. leitenantais jau nebuvo pakelti, nes, matyt, ir jų tėvai "turėjo 3 karves". Gi lapkričio mėn. gale išleidžiama paskutinieji laisvosios Lietuvos paruošimo karininkai, suteikiant jiems "mladšogo leitenanto" titulą ir įvelkant į raudonarmiečio uniformą, nors ir nevysiškai dar pilną.

Ats. jaun. leitenantas A. Šantaras.

Iš Tėvynės

“Saugosime šitą tėvynės žemės žiupsnį kaip simbolį ir kaip atminimą”.

Regis, tai buvo dar tik vakar.

1940 metų vasarą Kaunas pasikeitė. Ramus, gero-kai kaimiškas miestas gyveno baises netikrumo die-nas. Sovietų kariuomenės avangardai buvo jau pra-žygiavę, bet antriniai daliniai, komisarų automobi-liai, nauji svetimtaučių valdininkų veidai dieną naktį maišėsi gatvėse ir aikštėse. Lietuviai išsisklaidė. Vie-ni išvyko į tėviškes, kiti nežinia kur dingo. Žmonės baiminosi likti savo vietose. Namų, kuriuose turėjau kambarį, šeimnininkė, anksčiau visados išdidi ir bu-dri savininkė, vieną vakarą paklaususi, ar nakvosiu dar čia, abejingai numetė visus raktus ir išėjo, dau-giau nieko nesakius.

Apatija buvo visuotinė. Seni pažįstami pasidarė nekalbūs. Tylūs pašnekėsiai prasidėdavo ir baigda-vos: “Žinai, naktį jį suėmė. Nakvojau ne namuose. Jau gaudu. Ką manai daryti? Ar apsisprendei? Kas čia bus”... Atsirado, žinoma, ir tokių, kurie puo-selėjo saldžias iliuzijas, bet tie nebuvo nei savi, nei gausūs, nei numatantieji.

Visą šalį užgulė griaudį prazūties nuotaika. Ko lietuvis savo tėvynę galėjo tikėtis? “Neužmiršk, kad mums, Sovietams, ir visą jūsų Lietuvą nieko ne-reiškia pasodinti į kalėjimą!” Šie NKVD komisaro Dunkov žodžiai per tardymą pulk. Petruičiui pasa-kyti, įgudusių budelių buvo laipsniškai, šaltai paver-čiami tikrove. Lietuvis dabar turėjo bijoti, klausyti, veidmainiauti, pakliūti į kruvinas tardymo kameras, būti ištremtas į žemės pakraštį arba, pagal budelių įnorių, nužudytas, bet jis negalėjo nė svajoti apie teisę būti laisvas, tiesus ir saugus savo amžinosios šalies žmogus.

Tėvynėje netekusiems tėvynės beliko vienintelė viltingesnė išvada: tesigelbsti, kas gali! Svarstyda-mi išsivadavimo galimybes su kunigu Pranu apsi-sprendėme žūt būt susirasti kelią į laisvesnį pa-saulį. Nebuvo jokios prasmės papildyti enkavedistų bejėgiškų aukų skaičių kalėjimuose arba skaldyti akmenis ir kirsti miškus Sibire tik tam, kad būtų daugiau naudos raudonajai begalinės vergijos impe-rijai.

Keliai iš tėvynės anomis dienomis buvo rūsčiai atkirsti. Dar birželio mėnesį naujieji valdovai pas-kelbė neduosią vizų į užsienį. Anksčiau duotąsias at-šaukė. Šalies pasienius apstatė tos rūsies specia-listais, NKVD kariais, viename kilometre po tris sargybas, kiekvieną iš trijų žvalgų. Jie ginkluoti kaip fronte: su rankinėmis granatomis, nuogais durtu-vais, prie kelių — net su kulkosvaidžiais. Rugpiūčio gale pasieniais jau buvo tiesiamos spygliuotos tvor-os, be to, enkavedistai aprūpinti žvalginiais šuni-mis. Tų sričių gyventojus įspėjo išsikelti, nes ten turėjo likti žemė be gyvybės — mirties zona.

Lietuvos miestuose ir kaimuose pasklido aibės šiūr-pių gandų: esą, žmonės į vakarus bėga dieną naktį; esą, prie sienos daugybė nušautų, o jų lavonai pa-likti vietose pūti, kad pagąsdintų kitus; esą, enkave-distai papirkinėja tariamus bėgančiųjų vadovus, kad tie aukas atvestų tiesiai į budelių rankas; esą, už Jurbarko sugauti keturi vilniečiai studentai buvo baises kankinami...

Susidarė įspūdis toks, jog bandyt pereiti sieną ro-dėsi rizika didesnė, kaip likti likimo valioje. Tą del-simo ir svyravimo agoniją, tą geliantį apsisprendi-mą gal ant visados skirtis su artimaisiais ir nertis į nežinomybę galėtų išreikšti vieno kauniečio profe-sorau prisipažinimas jau prie pat sienos: “Jei ži-nočiau, kad jie mane ramybėje paliktų kaime pas brolių nors už paskutinį berną, grįžčiau”... Nėra ko stebėtis, kad tada apie šuolį į pasaulį svajotojo dau-gelis, bet jį išbandyti galutinai pasiryžo labai mažai kas.

Nusitarę visam kam, su Pranu atvažiavome į Pa-langą. Pakeliui solistas B. nerūpestingai dainavo iš rusų kalbos verstas dainas, raginančias piliečius su-prasti naujus laikus. Tų dainų pasiklausiusi, seny-va moteris galvą linguodama karčiai nusijuokė: “Dabar jas išmoksime visi”... Koks girtas tipas ėmė šaukti ant sargo, kam tas iš traukinio neišmetas liaudies priešų. Esą, ir prie sovietų tvarkos nėra: ana, jo pažįstamas buržujus važiuojas pirma kla-se, o jis, toks uolus komunistas, turįs vargti čia — antrojo! Savo skundą girtasis draugas dar rusiškai pakartojo raudonosios armijos leitenantui, kuris tik šaltai šypsojosi ir nenoromis bumbtelėjo: “Da, da”.

Palanga ta ir nebe ta. Lieknąsias pušis, švelnųjį smėlį, Baltijos krantą, lėtuosius žmones — viską ap-gaubė tylus susikaupimas ir laisvos praities ilge-sys. Žmonių medžioklė pilnu įkarščiu ėjo ir vasar-vietėj. Savivaldybės registracijoje agentai kasdien teiraudavosi ieškomų aukų adresų, kasdien pajūris tuštėjo, areštai buvo vykdomi net maudyklėse.

Apsigyvenome kaime už Palangos. Mus stebino, kartu ir stiprino, tų paprastų žemaičių dvasios tvir-tumas. Niekas iš jų nebalsavo, niekas nesiderino prie pavergėjų. Jie mums padėti stengėsi nuoširdžiai, be išskaičiavimų ir be atodairos, kad už tai gali skau-džiai nukentėti. Viena iš ten mergaitė tarnavo re-gistracijos raštinėj, tad laiku pranešė, kad enkave-distai Prano jau ieško. Kuo jiems užkliuvo tas jau-nas kunigas? Polititiniame gyvenime jis nedalyva-vo, nė priešų neturėjo. Ar todėl, kad parašydavo straipsnių į kultūros žurnalus?...

Delsti nebuvo kada. Turėjome planą vėlai vaka-re su žvejais, jų rūbais persirengę, išplaukti į jūrą, o tada pasukti jau į kitos valstybės krantą. Deja, žvejas pranešė kliūtis. Iš šventosios uosto keli lie-tuviai karininkai motorine valtimi pabėgę, todėl žval-gyba visiems atėmusi leidimus žvejoti. Visi laiveliai

Ponai Emilija ir Antanas Braziai, šito "LAIKO" numerio Garbės Leidėjai, gyveną Montevideo mieste.

esą prirakinti, ir be naujų leidimų niekas jais negalės naudotis. Pajūrio sargybos esančios padvigubintos. Prisėjo ieškoti kito kelio. Mūsų dienos prailgo, o kliūtys gausėjo valandomis.

Gerokai prislėgti, vieną pavakarį išėjome prie jūros pasivaikščioti. Iki Birutės kalno judėjimas dar leidžiamas, o anapus jo jau matomi ir slapti žvalgybos lizdai. Mes pavydėjome skaidrioj laisvėj bežaidžiančioms žuvėdroms. Ilgai akimis lydėjome akiračio gale praeinantį kažkokį laivą. Niekados marių platybė taip negundė, kaip tada. Niekados tolybės šauksmas nebuvo toks stiprus.

Netikėtai jaudinąs vaizdas. Nuo latvių šalies atplaukia burinė valtelė. Ties Palanga ji suka šiek tiek į krantą. Ji liūliuoja jau ties Birutės kalnu. Dabar drąsusis valtininkas turės grįžti, arba pakliūs į ugnį. Valtelė slenka tiesiai pirmyn. Jau prie sienos. Mes sulaikome kvėpavimą. Iš pakrantės eilė šūvių, sumišusių enkavedistų lakstymas, rėksmas "stoj"! Valtelė tiek maža, kad pro bangas matyti tik jos burė. Bet toji burė, išdidi kaip gumbė, taip ir nuplaukė, kur norėjo...

Baltoji burė skidriame akiratyje mums pasirodė lyg ryžtingumo ir vilties prošvaistė. Grįždami pasirinkome gintaro, čiupome po žiupsnį baltutėlio smėlio, nusimanydami, kad tai ir mums bus paskutinė tėvų žemės dovana.

★

Beliko lemtingasis žingsnis. Rytą, persirengę ūkininkų rūbais, atsisėdę į žemaitiškas važėčias, išdar-

dėjome Kretingos kryptimi. Prasilenkėme su enkavedistų automobiliu. Pasižiūrėjo į mus ir nudūmė. Turėjome atrodyti juokingai. Nors akinius buvau nusiėmęs, bet Pranas sakė, aiškiai buvusios matyti jų žymės. Mūsų vadovas, ūkininkaitis Karolis, patarė slėptis po šiaudais, nes jau reikėjo įvažiuoti į jo sodybos kelelį. Prieš tą sodybą ant kalvos vaikščiojo trys žvalgai, ir visas keblumas buvo pro juos į kiemą įsmukti. Tarp Karolio gryčios ir sienos sargyba nestovėjo.

Išsitiesę ant važėčių dugno stengėmės būti kiek galima mažesni. Ant mūsų uždėjo šiaudų, maišą, pintines. Arkliai lėkė greitai, bet tas kelelis pasirodė labai ilgas. Prie vartų išgirdome rusiškai šnekančią. Karolis vėliau mums paaiškino, kad ateidami enkavedistai klausė, ką jis vežąs. Mūsų minutės ir sekundės buvo suskaičiuotos. Bet likimas kartais žaidžia net mirties kilpoje. Tuo momentu, kada buvo pasikesinta šiaudus durtuvais patikrinti, ūkininkaitis, sušukęs, jog vežąs tik ūkio padargus, užkirto arklius, ir viesulo greičiu pasukome į daržinę. Ten šokome į šieną, įsirausėme giliai ir pasijutom beveik saugūs.

Žvalgybininkai į daržinę neatėjo, tik visą laiką sukinėjosi apie Karolio sodybą. Iš daržinės tarpais visai arti matydavom sausus rytietiškus jų veidus, žalias kepures ir saulės atošvaistėje blizgančius durtuvus.

Buvo pats vidudienis. Karolis, lyg niekuo dėtas, išėjo arti. Už varsnų girdėjosi jo daina, rami ir liūdina, kaip rudeno upė. Jis gyveno tik su senute moti-

na. Žemė, jo tėvo gauta savanorio teisėmis, buvo įdirbta rūpestingai. Gryčia — nauja, švari, jauki. Karolis buvo tas simpatiškas jaunuolis pavasarininkas, kokių galėjai rasti kiekviename Lietuvos kaime. Jo mama, pasikvietusi mus į gryčią, pavaišino duona su sviestu ir sūriu. "Užvalgykit, vaikeliai; Dievas žino, kur ir ką daugiau begausit" — kalbėjo ji tipiškai žemaičiuodama. Ji prisipažino, jau nuo ryto už mus besimeldžianti, kad Dievas padėtų, idant nieko pikto neatsitiktų... Ragino nenusiminti, nes gerasis Dievas tikrai neapleisias. Atrodė, dėl mūsų sielojasi mūsų pačių motina.

Vaišinėmės užmiršę pavojų, kai senutė sušuko: "Slėpkitės, ateina"! Visi trys enkavedistai ėjo prie durų. Slėptis jau nebuvo nei kada nei kur. Prisiglaudėm prie sienos už durų. Jie priemenėj atsigėrė ir išėjo. Ir ši kartą buvome išgelbėti. Senutė pasakojė, esą, tie bolševikėliai labai nepasitiki niekuo. Net ir gert eina trys iš karto. Kai ateina keli, tai tik giriasi, bet jei kada pasitaiko vienas, prisipažįsta, kad jų gyvenimas esąs liūdnas, esą alkani ir, jei kiaušinį ar duonos nusiperka, tai priprašo, kad tik apie tai kitiems draugams nepasakytum. Įbauginti tie nabagėliai, kaip kiškiai! — baigė savo pastabas senutė.

Sienos perėjimo momentą Karolis buvo numatęs sargyboms besikeičiant. Kol vieni nueina, kiti ateina, susidaro kelių minučių proga. Bet tą vidurdienį jie kaip tyčia ilgai nesikeitė. Tik pavakariais atėjo kiti, ir netikėtai užėmė naują budėjimo poziciją: tarp Karolio namų ir sienos. Taigi, jei nori, dar kartą prasmuk pro jų durtuvus.

Kad ir nebuvo fronte, tarėmės atsidūrę panašioje padėtyje. Žmogaus nervai persitempia, jis pasidaro ne toks blaivus; sprendžiamomis akimirkomis patiria mišrių jausmų azartą. Nuostabu. Štai, čia pat jų vanagiškos akys ieško grobio, ir nejaučia, kad iš metrų artumos kiti seka juos. Lyg gudriojo filmoj. Stebėdami jų judesius pro pastogės langelį, vieną staiga pametėm.

Likimas ir vėl mūsų pasigailėjo. Trečio enkavedisto būta įlipusio į vyšnios viršūnę, čia pat prie to langelio. Taip jie darydavę dažnai, norėdami užsimaskuoti. Žiūrim pro medelių viršūnes tolumon, o štai tik poros metrų atstu baisi žalioji kepurė! Jis su žiūronais tyrinėja apylinkę, gi aukoms nučiupti būtų užtekę vieno nesąmoningo grįžtelėjimo į langelio pusę... Atrodė, filma turės baigtis grįžimu naktį Palangon. Karolio mama, ant slenksčio bulves skusdama, pugsarsiai vis kalbėjo poterius.

Ir įvyko stebuklas. Du enkavedistai nuėjo į kitą sodybą. Trečias drybsojo dobilienoj, lyg užsnūdęs. Karolis mums pamojo bėgti. Jis, mūsų ryšulėlius paėmęs, bėgo pirmas. Lengvi tie daiktai buvo, bet tada ne jie mums rūpėjo; tatai pastebėjęs geraširdis Karolis stengėsi padėti. Senutė pro ašaras dar kartą guodė: "Laimingai, vaikeliai, Dievas neapleis!"

Atsigręžę pamatėm griaudžiausią ir gražiausią

mūsų dramos epizodą: senutė mama iš tolo mus keletą kartų laimino...

Tiesiai iki sienos buvo arti, bet ten gulėjo enkavedistas. Pasukus į šalį, mūsų mirties zona prailgo iki kilometro. Pagaliau paskutiniai žingsniai iš tėvynės! Jau siena. Karolis spaudžia ranką. Jam norim palikti paskutinius litus, jis sako: "Padėjau ne dėl pinigų, bet kad žmonėms padėti reikia. Ką čia su pinigais darysim? Vis tiek gyvenimo nėra". Jis linki mums laimės ir grįžta prie savo arklo.

Taip ten liko jie, gerieji žmonės, liko ir budeliai. Jau anapus sienos varsnas dar bėgome, norėdami Karoliui nepakenkti. Jei enkavedistai būtų pastebėję, kad per jo sodybą kas nors perbėgo, vargšas Karolis su mama būtų atsidūrę Sibire. Vėliau sužinojome, jis bent dėl mūsų neįklimpo ir kitiems dar tuo pačiu būdu padėjo.

Rodome šilelį. Kritom po beržais ant samanų. Tik tada, pavojaus įtempimui praėjus, kiekvienas sau nuodugniau svarstėme praėjusius įvykius ir ateities galimybes.

Mes ilsėjomės už politinės sienos, bet tikrai dar buvome savoje žemėje, Klaipėdos kraštu vadinamoje. Ta pati lietuviška geroji žemė, prie kurios glaudėmės trumpam poilsiui. Tie patys svyruokliai beržai, švelnūs baltieji dobiliukai, tų pačių paukščių čiausškėjimas. Anapus pievos, rausvoje saulėlydžių ūkanoje, dar tebematėme ariantį Karolį. Neatitraukdami akių, žiūrėjome į žemaičių sodybas su jų Smūtkeliais. Prano paakiai apsiašarojo. Jis išsiėmė gintaro gabalėlį ir žiūrėjo į jį apstulbęs, tarsi pirmą kartą regėdamas. Toks stiprus kraujo saitas su gimtąja žeme!

Pakildami eiti į nežinomybę, neturėjome nei pinigų, nei vizų, nei rekomendacijų. Tačiau abudu jau tėtė išsinešę kai ką brangaus ir meilingo: tai lietuviškos motinos laiminimai ir Lietuvos žemės suvenirai. Tie laiminimai stiprina sielą, tos žemės meilė kaitina kraują.

★

Už plataus vandenyno, tolimuose kalnuose šį vakarą vartau tyro lietuviško, gintaro gabalėlį, atsargiai žarstau Palangos smėlio žiupsnį kaip simbolį ir kaip atminimą. Saulė jau greit nusileis, ir ereliai sugrįš į savo lizdus. Man pasivaidena širdgėlos kupinas Azorin posmas: "Mūsų akys jau neregės tavo padangės. Mūsų žvilgsnis jau nebepalydės tavo upių vandens. Jau nebeigirdėsime tylią naktį tolimo dainavimo, kuriame kaupiasi mūsų brolių visi liūdesiai. Daugiau nebemindžiosime gimtosios žemės".

Nebemindžios savosios žemės jau daug lietuvių, bet iki mirties jie jos neužmirš ir ilgėsis tolimiausiuos išstremimo kraštuos. Atėjūnai iš stepių sakydavo: "Nu da, Lietuvos vardas su koku tryliktu ar keurioliku numeriu gal ir liks, bet lietuvių tai ne liks".

Lietuva be lietuvių...

Mane apima noras gintaro gabalėlį pagarbiai pačiuoti.

K. Verax.

Pavergtoji Lietuva

NAUJI MILŽINIŠKO MASTO TRĒMIMAI LIETUVOJE. Gautos tikslios žinios ir dokumentų nuorašai apie didelio masto trėmimus Lietuvoje. Trėmimo viršininkas paskirtas J. S. Gavedov. Daugiausia žmonių į tolimojo Sibiro vergų stovyklas vyko 1948 m. lapkričio ir gruodžio mėnesiais. Buvo trėmiami buvę Lietuvos kariuomenės karininkai, puskarininkai su šeimomis, buvę valdininkai, teisininkai, pramonininkai su šeimomis, kunigai ir veiklesnieji religinių bendruomenų nariai. Taip pat žmonės, kurie įtariamai turį santykių su užsienyje gyvenančiais asmenimis. Šitą naują trėmimų bangą bolševikai nori pateisinti tariamu ūkininkų sukilimu prieš ūkio kolektyvizaciją. Sovietinio žurnalo "Tarybų Lietuvos" 1948 m. gruodžio mėn. 24 d. numeryje Lietuvos komunistų partijos centro komiteto sekretorius A. S. Trofimov praneša, kad "buržuaziniai nacionalistai Lietuvoje griebėsi teroro priemonių" prieš kolchozų steigimą. Pasipriešinimas esąs palaužtas, bet komunistų partija turinti išrauti pagrindinio judėjimo "likučius". Na ir rauja...

KIEK KOLCHOZŲ (VALSTYBINIŲ DVARŲ) LIETUVOJE. Lietuvoje išeinąs sovietinis laikraštis "Tiesa" 1948 m. lapkričio 13 d. skelbia, kad Lietuvoje jau yra 350 kolchozų, o Vilniaus radijas 1949 m. sausio 1 d. pranešė, kad jau esą 600 kolchozų (graži pažanga!). Toje pačioje "Tiesoje" piliētis G. Misiūnas pasakoja, kaip jis palikęs savo 15 ha ūkį ir persikėlęs į kolchozą, kur dabar "laikau karvę, auginu paršiuką". Už darbą gavęs net 7 centnerius kviečių. Jis dar turi sodybinį sklypą, bet atsisakysiąs ir nuo to, nes kolchozas "viskuo aprūpinsiąs" (vadinasi, jau propaganda ir už sklypų panaikinimą)...

SOVIETINĖS KONSTITUCIJOS GARANTUOTOJI "SAŽINĖS LAISVĖ". "Tiesa" 1948 m. spalio 31 d. skelbia švietimo ministro Vl. Niunkos strapsnį apie Ignalinos gimnaziją: "Daugumas Ignalinos gimnazijos mokytojų (kaip, pvz., Petravičius, Mudėnaitė, Semionovas ir kt.) dar nėra atsikratę religinių prietarų, dažnai lanko bažnyčią, tuo duodami blogą pavyzdį gimnazijos mokiniams... Buvęs gimnazijos direktorius N. Petravičius yra klierikalas praktikuojąs tikintysis, savo bute laiko šventųjų paveikslus, net dažnai leido savo bute šventikui laikyti pamaldas. N. Petravičius kategoriškai atsisako pripažinti savo klaidas". "Alseikienė Marija buržuaziniais laikais priklausė skautų, šaulių bei tautininkų organizacijoms ir kartu su vyru Alseika Liudu, smetoninės valdžios siuntinėjami, lan-

kėsi įvairiose buržuazinėse valstybėse, iš kur grįžusi populiario buržuazinę vakarų kultūrą." Šie ir dar šeši mokytojai atleidžiami. Tai oficialaus pareigūno pareiškimas, kuriame jau atvirai numetama "tikėjimo laisvės" kaukė, kuria buvo prisidengusi stalininė konstitucija. Tikėjimo praktikavimas užtenkama priežastis atleisti iš tarnybos. Antra priežastis — lankymasis vakarų valstybėse. Ir tai darosi tada, kai Jungtinių Tautų Organizacija (JTO) žaidžia žmogaus teisių deklaracijom...

DAIŪŲ ŠVENTĖ 1950 M. Sovietinių laikraščių pranešimu 1950 m. liepos 17-22 dienomis Vilniuje Vingio miške įvyksianti dainų šventė. Dirigentais bus stalininės premijos laureatas Tallat-Kelpša, nusipelnęs meno veikėjas švedas, konservatorijos docentas Kaveckas, Klaipėdos muzikos mokyklos direktorius Karosas.

IRGI VAGIS... 1946 m. liepos 7 d. Kauno mieste pračiviai pastėbėjo rusų kareivį, nešant ant nugaros kažką maiše, o iš to maišo lašėjo kraujas. Pašaukė miliciją ir stabdė kareivį, bet šis, metęs maišą, leidosi bėgti. Miesto žmonės jį sugavo ir patikrino, ką nešė rusas. Rado... dviejų moterų nuplautos galvas, kurių vienos burnoje buvo 6 auksi-

KILNŪS AMERIEKIEČIŲ ŽODŽIAI APIE LIETUVĄ

J. A. Valstybių Kongrese Vasario 16-tos proga pasigirdo žymių valstybininkų kalbes, kuriose prisiminta Lietuvos laisvės šventė ir pareikšti linkėjimai lietuvių tautai vėl atgauti nepriklausomybę. Štai kelias tų kalbų ištraukų:

SENATORIUS HERBERT R. O'CONNOR: "Nė viena tauta visame pasaulyje nėra davusi labiau įtikinančių įrodymų apie savo sugebėjimą pasėkmingai valstybinei savivaldai negu kad lietuvių tauta. Ką pasakė šio krašto oficialus atstovas (Valst. pasekretorius Sumner Welles) 1940 metais galioja lygiai taip pat ir šiandien. Galime būti tikri, kad tai ir liks mūsų krašto pricipu iki tol, kol Dievas duos Lietuvai vėl atgauti savo branginamą nepriklausomybę".

KONGR. JOHN J. ROONEY: "Lietuviai amerikiečiai savo širdyje giliai įvertina mūsų valdžios atsisakymą pripažinti Maskvos išmokytų gangsterių ir plėšikų įvykdytą pagrobimą to krašto, kuris jiems brangus. Esm tikras, kad jie drauge su manim nedvejodami smerkia tuos komunistiškuosius Sovietų Rusijos tironus, kurie per įbauginimo ir teroro priemonės, įvykdė Lietuvos ir Baltijos valstybių pavergimą".

KONGR. MARTIN GORSKI: "Lietuvių tauta nori savo laisvės ir ji yra jos verta."

KONGR. B. W. (PAT) KEARNEY: "Aš nė kiek neabejoju, kad dabartinė Lietuvos padėtis yra tik laikimo pobūdžio, ir kad ateityje tikroji Lietuvos nepriklausomybė bus atstatyta".

SENATORIUS HENRY C. LODGE, Jr.: "Turime... padėti šiai narsiai mažai tautai vėl užimti teisėtą vietą tarp pasaulio laisvų ir taiką mylinčių tautų".

Vasario 16 Rosario

Rosario Letuvių kolonija tautos šventę atšventė vasario 20 d. Kaip žinome, Rosario miestas savo didumu užima antrą vietą po Buenos Aires, o lietuvių kolonija savo narių gausumu stovi trečioj vietoj; daugiausia lietuvių gyvena Buenos Aires; po to seka Berisas ir Rosario.

Rosariečiai pakvietė į šventę tautiečių ir iš Buenos Aires. Jau vieną dieną anksčiau trys buenosariečiai (kun. K. Černiauskas, A. Naujokas, Dr. A. Laucis) pasileidžia į tolimą viešnagę. Apsirūpinę iš anksto bilietais ir gerokai pastovėję "cola" (eilėje), 8 val. iš ryto pasileidžiam Rosario link. Prasidėjęs lietus gadina kelionės ūpą, bet, laimei, Argentinos oras gana nepastovus; po valandėlės vėl šviečia giedri saulutė ir mes pragiedrėjusiais veidais skrendame per lygumas tolyn. O tos lygumos lygumos... Šimtais kilometrų vis tas pats vaizdas: nedirbami žemės plotai, kuriuose ganosi karvių kaimenės ir matosi skurdūs piemenų nameliai; pamatysi kur-nekur įdoinėjantį gauchą, paskui jį bėgantį šunį, rūkstančius laužo dūmus, kur piemenys gaminasi valgi. Tik kas keliasdešimt kilometrų sutiksi mažą miestelį arba valstybinį ūkį, kurio gražūs, europietiški, pastatai puošia visą apylinkę.

Po penkių valandų kelionės išlipam Rosario stotyje. Čia mus maloniai pasitinka vietinis lietuvis p. K. Liutkevičius. Jis mus lydi po miestą. Rosario miestas daro gana jaukų įspūdį: čia namai neaukšti, dauguma vieno-dvieju aukštų, gatvės švarios, daug gražių sodų ir paminklų. Ir oras čia, atrodo, sausesnis, negu Buenos Aires. Lietuviai daugiausia gyvena Saladillo rajone, tačiau jis daug gražesnis, negu Avellaneda: gatvės apsodintos medžiais, daugumoj grįstos, o jei negrįstos, tai vistiek sausos ir švarios.

Laiko turėdami užsukam pasisvečiuot pas tautiečius. Pirmąją "auka" pasirenkam p. Palaikį. Tai senas rosarietis, virš 20 metų gyvenęs Argentinoj. Nors nieko nebuvom pranešę, kad atvyksim, tačiau p. Palaikienės vaišingumas maloniai mus nustebina: per keletą minučių ant stalo atsiranda vaisės ir mes godžiai malšinam kelionę atsiradusį alkį. Abu p. p. Palaikių sūnūs kalba puikiai lietuviškai ir vyresnysis, Adolfas, yra jau sukūręs šeimą taip pat su vietine lietuvaite.

Vakarienės esam pakviesti pas Rosario lietuvių kolonijos veteraną p. Makauską. Makauskų šeima virš 30 metų gyvena Rosario, tačiau iki šiol puikiai išlaikė lietuvių kalbą, papročius ir vaišingumą. Jų sūnus Vytautas tikras patriotas ir visa širdimi dalyvavo šventės parengime. Jaukioje p. p. Makauskų šeimoje laikas bėga greit, tačiau jau laikas nakvynės ir turim atsisveikint. Nakvynei mus priglaudė energingas Rosario veikėjas p. A. Švarlys. Jis taip pat jau 20 metų gyvenęs Rosario ir jau suspėjęs gražiai įsikurti: turi gražų nuosavą namą ir almaceną (krautuve). Kaip ir tėvai, taip ir p. p. Švarlių dukrelė ir sūnus kalba lietuviškai.

Sekmadienį 10 val. prasideda tautos šventė pamaldomis Saladillo bažnyčioje, kurias atlaiko ir atitinkamą pamokslą pasako kun. K. Černiauskas. Po pamaldų parapijos sode jau laukia švariai padengti stalai ir kepama asado (kepsnys), kurį gardžiai paruošę susipratę lietuviai broliai Zakevičiai. Į šventės minėjimą susirinko virš šimto vietinių lietuvių. Po atidarymo, žodį tarė didelis lietuvių draugas, Saladillo klebonas kun. Aragone. (kaip tik tą pačią dieną Avellanedoje jo dėdė Arkivyskupas Aragone tautos šventės proga laikė iškilmingas pamaldas ir sakė pamokslą.) Po klebono žodžio, kun. Černiauskas jam padėkojo ir rosariečius pasveikino Buenos Aires lietuvių vardu. Dr. A. Laucis kalbėjo apie sovietinę Lietuvos okupaciją. Po to sekė deklamacijos, kurias išpildė naujai į Rosario iš Europos atvykusi p. Papečkienė ir vietos lietuvių p. p. Zakevičių dukrelė. Visas iškilmes fotografavo A. Naujokas ir padarė apie 30 nuotraukų. Prie stalo patarnavo ponija Palaikienė (jun.), panelės Dijokaitė, Sergiūnaitė ir kitos. Daug prisidėjo taip pat p. Vajėga ir sūnus. Po oficialiosios dalies dar ilgai skambėjo letuviškos dainos, taip pat įvairūs pašnekesiai apie Rosario lietuvių koloniją ir jos ateities planus.

Nors rosariečiai daugumoj darbo žmonės, tačiau vistiek atranda laiko tautiniam darbui ir sielojasi Lietuvos reikalais. Jie daugumoj dirba frigorifike "Swift", bet savo darbštumu ir triūsu daugelis yra gerai įsikūrę: turi nuosavus namus, mokslina savo vaikus. Teko susipažint vietinę lietuvaite Stasėvičiūtę, kuri yra baigusi mokytojų seminariją ir fizinio auklėjimo kursus; tautietę Andriejauskaitę, baigusią prekybos mokyklą, kuri dabar tarnauja vieno advokato biure. Reikia tikėtis, kad atvykus naujiems pabėgėliams ir kartu dirbant su vietiniais lietuviais, tautinis Rosario gyvenimas dar daugiau pagyvės.

Būdami Rosario patyrėm daug, daug lietuviško nuoširdumo, tyros lietuviškos dvasios ir vaišingumo. Buvom visur kviečiami, kad ir laiko nebeužteko visur dalyvaut. Sekmadienį iškilmingą vakarienę su-ruošė ponija Švarlienė, kurioje dalyvavo visi šventės rengėjai ir lietuviai patriotai. Būtume galėję ir ilgiau svečiuotis pas malonius rosariečius, bet pareigų verčiami turim atsisveikint ir vykt į tą karštyje ir triukšme paskondusi Buenos Aires. Su geriausiais įspūdžiais paliekam Rosario ir tariam ne sudiev, bet iki malonaus pasimatymo sekantį kartą!

A. L.

R O S A R I O

Lietuviškos pamaldos. Balandžio 3 d., sekmdienį, Saladillo parapijos bažnyčioje įvyko lietuviškos pamaldos su pamokslu, kurį pasakė kun. K. Černiauskas M. I. C. Po pamaldų klebonijos patalpose buvo jaukūs pietūs, kuriose dalyvavo pp. Makauskai, A. Švarlys, J. Vajega, Palaikiai, K. Liutkevičius ir kt.

Buęs.

Iš Viso Pasaulio

ATLANTO PAKTAS — ĮSPĖJIMAS AGRESORIAMS

Balandžio 4 d. Washingtone, nežiūrint griežtų Sovietų Sąjungos protestų ir isteriškos propagandos per spaudą bei radiją, 12 vakarų valstybių užsienių reikalų ministrai pasirašė Šiaurės Atlanto Paktą (sąjungą), kuris galioja 20 metų. Paktą pasirašė: J. A. Valstybės, Didžioji Britanija, Kanada, Prancūzija, Italija, Belgija, Olandija, Portugalija, Danija, Norvegija, Islandija ir Luksemburgas. Ta proga prez. H. Trumanas pareiškė, kad šį paktą padarė būtina nuolatinis Sovietų Sąjungos trukdymas Jungtinių Tautų Organizacijoje (JTO), kurios pastangos pasiekti ir užtikrinti taiką pasaulyje kaip tik dėl to liko nevaisingos. J. A. Valstybių sekretorius Dean Acheson'as pabrėžė, kad Š. Atlanto paktas yra iškilmingas įspėjimas visiems agresoriams (užpuolikams).

KRITIŠKIAUSIOJI JTO SESIJA

Balandžio 5 d. Flushinge prie New Yorko prasidėjo nauja visuotinė JTO (Jungtinių Tautų Organizacijos) sesija (suvažiavimas), kurioje dalyvauja 58 valstybių delegacijos. Sovietų delegacijai pirmininkauja Andrius Gromyko. Suvažiavimą atidarė Australijos užsienių reik. ministras Herbertas V. Evatt. Prieš pat suvažiavimo atidarymą gautas Vengrijos komunistiškosios vyriausybės protestas prieš Bolivijos įneštą projektą, reikalaujantį šioje JTO sesijoje svarstyti kardinolo Mindszenty bylos klausimą. Jaučiama, kad šioji JTO sesija stovi Šiaurės Atlanto pakto šešėlyje ir gali baigtis visišku komunistinių valstybių išstojimu iš JTO.

KRAVČENKO LAIMĖJO BYLĄ

Iš Sovietų Sąjungos pabėgęs pagarsėjęsios knygos "Aš pasirinkau laisvę" autorius Viktoras Kravčenko balandžio 4 d. laimėjo bylą prieš komunistų savaitraštį "Les Lettres Françaises". Už išvadinimą beraščiu ir tvirtinimą, kad ne Kravčenko, bet J. A. Valstybių apmokami agentai parašė tą knygą, minėtasis savaitraštis turės sumokėti V. Kravčenkui 150.000 frankų ir atlyginti teismo išlaidas, kurios siekia apie 800.000 franku. Pasmerkdamas komunistų savaitraštį, bešališkasis Paryžiaus teismas netiesioginiai patvirtina V. Kravčenko knygoje aprašytųjų baisenybių apie sovietiskąją "rojų" teisingumą ir tuo pačiu suduoda skaudų smūgį komunistų propagandai visame pasaulyje.

BOLŠEVIZMAS PAVOJINGESNIS UŽ HITLERĮ

Kovo 31 d. Winston Churchill'is Bostone pasakė seniai lauktą kalbą, kurioje pabrėžė, kad 14 Kremliaus Politbiuro vyrų, pavergusių šimtus milijonų žmonių ir siekiančių užgrobti visą pasaulį, sudaro didesnę grėsmę žmonijai, negu Hitleris. "Jie turi savo bedieviškąją religiją ir komunistišką mokslą apie visišką žmogaus pavergimą valstybei. Už jų pečių stovi didžiausioji kariuomenė pasaulyje, tarnaujanti planams, kurie savo grubuoniškumu toli prašoka visas carų ir kaizerių viltis". Churchill'is tvirtino, kad jeigu ne Amerikos atominė bomba, tai sovietų bombonešiai jau seniai būtų užpuolę Londoną.

Grįždamas į Angliją, balandžio 2 d. Churchill'is laikraštininkams pareiškė, kad "tikrai nepaprastas dalykas yra tas komunistų "rojus", kurio vartus rusai bijosi praverti, kad kartais neišskristų visi kerubinai ar bent visi, kas tik turi kokius nors sparnus..."

PERVERSMAS SIRIJOJE

Kovo pabaigoje nuvertes Sirijos valdžią, pulkininkas Husni Zaim pradėjo su Izraeliu paliaubų derybas, kurios balandžio 5 d. staiga nutrūko, žydu atstovams atsisakius derėtis su priedarta užgrobusios valdžią klikos pasiuntiniais.

UŽDAROMI SOVIETŲ KONSULATAI ITALIJOJE

Sovietams atsisakant atidaryti Italijos konsulatų Rusijoje, Italijos valdžia pranešė, kad balandžio 15 d. visi sovietų konsulatai Italijoje uždaromi. Vengrijos konsulatas Milane uždaroma balandžio 10. d.

TITO SPIRIASI

Kovo 31 d. Tito paskelbė, kad Sovietų Rusija su savo pavergtomis valstybėmis patylomis atšaukė visus savo ambasadorius iš Jugoslavijos ir pradėjo smarkią propagandą per spaudą bei radiją. Einant gandams, kad kominformo valstybės telkia kariuomenę prie Jugoslavijos sienų, Tito pareiškė, kad sovietai tegu nemano bauginimo ir ekonominių sankcijų priemonėmis įrodyti jo politikos klaidingumą.

NAUJO KARO PAVOJUS

Kariuomenės šventės proga, balandžio 6 d. J. A. Valstybių karo vadai įspėjo visuomenę, kad naujo pasaulinio karo pavojus yra didelis. "Aš neatlikčiau savo pareigos, jeigu šien dien nutylėčiau apie dideli pavojų, kuris gręsia mūsų kraštui", pareiškė Vyr. Kar. štabo Viršininko pavaduotojas gen. A. C. Wedemeyeris. Išpėjęs, kad raudonasis karas galės užsitésti 10 — 20 metų, karo ministeris K. Røvall pabrėžė, kad "geriausia priemonė karui išvengti yra parodyti, jog Amerika jam yra pasiruošusi".

Nepriklausomybės šventė Berise

“Mindaugo” Lietuvių Katalikų Kultūrinė Savišalpos Draugija Nepriklausomybės šventei visuomet skiria daug dėmesio ir rūpestingai parengia jos minėjimus. Šioj Draugijoje susispietę lietuviai berisiečiai šiomet ypatingai gražiai ir škilmingai šią didžiąją mūsų Tautos šventę paminėjo. Sekmadienį vasario mėn. 13 d. nuo pat ryto savo patalpose pradėjo rinktis mindaugiečiai ir jų svečiai. Gražų jų būrį bematant papildė dviem omnibusais atvykę lietuviai iš Buenos Aires.

Pilna bažnyčia lietuvių, kun. Pr. Baltrumo laikytos iškilmingos pamaldos, gilaus turinio šventei pritaikintas jo pamokslas, gerai paruoštas choras, išstatyta mūsų trispalvė darė nepaprastą įspūdį ir žmones nuteikė kilniai, šventiškai.

Po pamaldų susirinkusius šventės dalyvius laukė bendri pietūs su gausia asada ir kitomis vaišėmis, kurių metu visur buvo matyti nuoširdus nusiėtikimas ir naujų pažinčių mezgimas tarp senųjų argentiniečių lietuvių ir naujųjų ateivių, kurių į iškilmes nemaža atvyko.

Šventei paruoštoji programa buvo pradėta “Mindaugo” D-jos pirmininko p. Kazimiero Paliuko kalba į susirinkusius. Gražiais prasmingais žodžiais jis pasveikino šventės dalyvius ir apibūdino pačios šventės reikšmę. Karštą patrijotišką kalbą ispaniškai pasakė p. Zeferinas Juknevičius, nušviesdamas Lietuvių Tautos ir visų jos sąmoningų narių troškimą atgauti laisvę ir valstybinę nepriklausomybę, Lietuvai padarytas ir tebedaromas okupantų skriaudas. Apie Lietuvos laisvės kovas, apie Lietuvių Tau-

tos kietas pastangas susikurti savo valstybę ir ją visais laikais išlaikyti lygioje aukštumoje su visomis vakarų kultūringomis tautomis giliai įprasminimą, gražiais žodžiais išreikštą pranešimą padarė Berisiečių tarpe gyvenęs iš Europos atvykęs p. Antanas Miselis. Malonų įspūdį padarė taip pat neseniai iš Europos atvykusio p. Pijaus Bukausko karštas sveikinimo žodis lietuviams argentiniečiams.

Meninė šventės minėjimo dalis buvo pradėta Argentinijos ir Lietuvos himnais, kuriuos išpildė kompozitoriaus V. Rimavičiaus vedamas choras. Po himnų sekė visa eilė lietuviškų dainų. Dainos menas išeivijoje turi didžiausią reikšmę. Garbė ir padėka šio meno kurėjams ir vykdytojams. Šventės dalyviai taip pat buvo gražiai nustebinti deklamacijomis, kurias atliko jaunučiai berisiečiai.

Berisso “Mindaugo” Draugija turtinga gerais vadovais ir aktyviais organizatoriais. Jų tarpe matome tokius prityrusius ir energiškus veikėjus kaip p. p. Kazimieras Paliukas, Jonas Jasauskas, Alicio Žemaitis, Mykolas Tamoliūnas, Bronius Marcinkevičius, Povilas Razanskas, Vincas Stundžia, Teofilius Aliukas, Vladas Augulis, Antanas Vugulis, Kazimieras Adamonis, Jonas Kepalas, Juozas Martinkus, Teofilius Slapšys, Kazimieras Janionis, Juozas Dailinda.

Tautiniam ir kultūriniam darbui dirbti organizuotumas turi didžiausią reikšmę. Berisso lietuviai tą gerai suprato, tinkamai susiorganizavo ir jų darbo vaisiai todėl yra dideli. Linkime jiems ir toliau sėkmingai siekti jų užsibrėžtųjų tikslų. D.

J. E. Vysk. Petras Pranciškus Būčys M. I. C. Pas Berisso Lietuvius

Jo Ekscelencija vysk. Petras Pranciškus Būčys, M. I. C., Marijonų Generolas, Berisso lietuvių buvo pakviestas balandžio 3 d. atlaikyti jiems pamaldas. Ta proga “Mindaugo” D-jos ir Bažnytinio Komiteto iniciatyva buvo suruoštas Jo Ekscelencijai iškilmingas priėmimas.

10,30 val. J. E. vysk. P. P. Būčys Berisso parapijos bažnyčioje atlaikė lietuviams pamaldas ir pasakė turiningą pamokslą. Po pamaldų “Mindaugo” D-jos patalpose buvo suruošti pietūs — asada, kuriuose dalyvavo, be didelio skainčiaus berisiečių, ir atvažiaavęs iš Buenos Aires šv. Cecilijos choras bei kiti svečiai.

17 val. Ukrainiečių salėje buvo iškilmingas minėjimas. P. Antanui Miseliui gražiais žodžiais pasveikinus vyskupą ir visus susirinkusius, Vysk. Būčio darbus ir nuopelnus Bažnyčiai ir Lietuvių Tautai gražiai apibūdino p. A. Miselis. Vaikų vardu nuoširdžiai pasveikino D. Miselytė, Gyv. Rožančiaus brolijos vardu — p. M. Petronienė, apie Berisso parapijos steigimo reikalus kalbėjo klebonas kun. K. Vengras ir visų berisiečių pageidavimus ir troškimus, kad būtų įsteigta lietuvių parapija, pa-

statyta bažnyčia ir mokykla, jautriais žodžiais išreikšė p. V. Stundžia.

Atsakydamas į visų kalbas J. E. vysk. P. P. Būčys padėkojo už taip gražiai jam surengtas iškilmes ir pažadėjo, kiek tik galės, rūpintis, kad Berisso lietuvių noras turėti savo bažnyčią, tikrai išsipildytų.

Po oficialiosios dalies sekė meninė programa, kurioje su dideliu pasisekimu po porą dainelių solo sudainavo p. J. Aleksa ir p. A. Slasniauskas. Šv. Cecilijos vyrų ir miršrusis choras gražiai nuteikė visus dalyvius, ištroškusius lietuviškos dainos, taip pat sudainuodamas po keletą dainų. Berisso mažųjų lietuvių plastika, kuriai vadovauja p. M. Petronienė, davė progos pasigrožėti mūsų tautiečių organizuotumu ir gražiais darbo vaisiais.

Berisietis.

● Šv. Cecilijos Choro įdainuotų Lietuviškų Plokštelių

galima gauti: Lietuvių Parapijoje Avellanedoje, pas reikalų vedėją p. K. Misiūną ir per bet kurį šv. Cecilijos choro narį.

MES VEIKIAME

Retas jubilėjus — Kovo 27 d., sekmadienį, lietuvių parapijos salėje, Avellanedoje su didelėmis iškilmėmis buvo atšvėstas J. E. vysk. Petro. P. Būčio M. I. C. 50 metų kunigavimo Jubilėjus. — Prieš pietus, 10,30 val., bažnyčioje buvo iškilmingas J. E. vyskupo sutikimas ir pamaldos, kuriose dalyvavo visos organizacijos su savo vėliavomis. Per pamokslą buvo paskaitytas Popiežiaus Pijaus XII laiškas, kuriame šv. Tėvas pabrėžia didžiojo Jubilėjato nuopelnus Bažnyčiai ir Tautai, ir suteikia savo aukščiausiąjį apaštalinį palaiminimą. Po pietų Lietuvių salėje įvyko iškilmingas minėjimas, kuriame Jubilėjatą sveikino vietos ir Berisso liet. organizacijų atstovai. Kun. Pr. Garšva M.I.C. nušvietė įdomų Jubilėjato gyvenimą ir Jo nuveiktus darbus. Šv. Cecilijos choras sugiedojo keletą pritaikytų muzikos kūrinių. Minėjimo gale kalbėjo pats Jubilėjatas, pabrėždamas gyvenamųjų laikų rimtį ir reikalą budėti dvasinių vertybių sargyboje

Avellanedietis.

MILAŠIAUS MINĖJIMAS

Š. m. balandžio 3 d. Lietuvių Selėje, Avellanedoje, buvo tikrai kutūringas ir pavyzdingas poeto Oskaro Milašiaus minėjimas. Minėjimą atidarė ir jam vadovavo kun. Alfonsas Grauslys. Gražiai papuoštoje scenoje, lietuviškosios vėliavos dugne matėsi dailininko Romualdo Kuprevičiaus tapytas Milašiaus portretas ir baltomis raidėmis juodam dugne švietė paties poeto žodžiai, nusaką jo gyvenimo prasmę: „Aš ieškojau meilės visur, kur tik turėjau vilties ją surasti, ir pasilikau vienišas aklujų ir kurčiųjų minioje“. Marijai Mikalčiuvienei įspūdingai padeklamavus Maiironio „Varpus“ ir Aisčio „Poetui“, kun. Alfonsas Grauslys rūpestingoje paskaitoje nušvietė Milašiaus dvasinį veidą, tragiškoje vienumoje ieškantį meilės viršūnių. Pabrėžė ir jo didelę reikšmę Lietuvai, kuriai atsivertęs poetas paskyrė net 2 iš 10 savo raštų tumus. Sekė O. V. Milašiaus „Rugsėjo Simfonijos“ deklamavimas, kurį su dideliu subtilumu išpildė Lidija Petravičienė. Don Miguelio ir Grolamos pašnekėšj Sevilijos sode (iš „Miguel Manara“) slaptingoje prožektorių šviesoje su dideliu įsijautimu padeklamavo Lidija ir Aleksandras Petravičiai. Sekė pirmasis smuikini-kės Eleno Kuprevičiūtės rečitalis Argentinoje. Kartu su pianistu Andriumi Kuprevičiu buvo išpildyta I, II ir IV Franko simfonijos dalys; tikrai sužavėta publika ilgai ir triukšmingai plojo. Pertraukų metu minėjimo dalyviai turėjo progos aplankyti įdo-

mią dailininko Romualdo Kuprevičiaus daugumoje lietuviškų vaizdų parodą ir susipažinti su vertingiausiais tremtyje išėjusiais lietuvių meno bei literatūros veikalais. Minėjimui pasibaigus buvo jaukus menininkų priėmimas Salės bufeto patalpose, kurio metu pasikeista ateities viltimis ir sumanymais.

Dalyvis.

VASARIO 16 URUGVAJUJE

Brangioji šventė pradėta jau vasario 13 d. pamaldomis, kuriose dalyvavo Min. Dr. K. Graužinis su Pasiuntinybės bendradarbiais ir daugiau kaip visados kolonijos lietuvių. Jautrų lietuvišką žodį tarė kun. St. Grigaliūnas.

Vasario 16 jau rytinėje Montevideo spaudoje pasirodė energingas lietuvių išeivių pasisakymas dėl padėties jų tėvynėje (šį pareiškimą spausdiname atskirai. Red.). Didieji dienraščiai, kaip El Dia ir La Mañana, įsidėjo jų bendradarbio C. Verax vedamuosius straipsnius apie šventės kilmę ir dabartinę Lietuvos nelaimę. Ypač gražų iliustruotą to paties autoriaus straipsnį (Lietuva jos tremtinių poezijoje) paskelbė dienraščio El Dia kultūrinis sekmadienio priedas, kurio spausdinama per 100.000 egz. ir paplitęs po visą P. Ameriką.

Vakare radio stotys Sarandi ir Voz del Aire davė lietuviškus pusvalandžius. Abiejose programose kalbas pasakė Min. Dr. K. Graužinis, buvo skaitomas C. Verax straipsnis ir plaukė gražios lietuviškos melodijos. Voz del Aires programą organizavo Urugvajaus-Lietuvos Kultūrinė Sąjunga, kurios pirm. Sr. J. P. Martinez Bersetche ne tik pasakė gražią kalbą, bet taip pat daug rūpinosi, kad vietos įstaigose ir spaudoje Lietuvos byla būtų teisingai suprasta. Per radio kalbėjo dar ir kiti urugvajiečiai, lietuvių draugai.

Lietuvos Pasiuntinybę sveikino JAV, Anglijos, Šveicarijos, Belgijos ir kitų šalių diplomatai. Urugvajaus užs. reikalų ministerio vardu pasveikinti buvo asmeniškai atvykęs protokolo viršininkas don F. C. de Yeregui. Raštu patriotiškus sveikinimus atsiuntė Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje, Berisso ir Čilės lietuviai.

Urugvajaus L. K. Draugija visuomeninį minėjimą suruošė vasario 19 Žukelio kino salėje. Susirinkus apie penkis šimtus kolonijos lietuvių, buvo nuotaikingai sutiktos dainos, deklamacijos ir kalbos. K. Čibiras perskaitė VLIKO sveikinimą ir pasiūlė rezoliucijas, kurios susirinkusiųjų buvo vienbalsiai ir entuziastiškai priimtos. Jomis sveikinami didvyriški Lietuvos partizanai, visų šalių lietuviai tremtiniai, Lietuvos Pasiuntinybės ir laisvės kovotojai su plunksna pasaulinėje spaudoje.

Ilgesnėje kalboje Lietuvos Ministeris, remdamasis vėliausiais pranešimais, nušvietė tragiškus bolševikų vykdomus lietuvių tautos naikinimo nusikaltimus. Jau minėtas mūsų draugas Sr. Bersetche, būdamas ne lietuvis, kvietė visus lietuvius būti ypač vieningus kovoje su demokratijos priešais ir pa-

smerkė vienybės ardytojus — Gabrio pastumdėlius čia Urugvajuje. Jo įdomia kalbą publika daug kartų pertraukė triukšmingais plojimais. Kalbų protarpiais ugningai deklamavo jaunuolis Grėbliūnas. Susirinkimui vadovavo kultūričių pirmininkas Jul. Jauskas ir sekr. A. Klimas.

DŽIAUGIASI "LAIKU"

Gaunantieji iš Buenos Aires žurnalą "Laiką" labai patenkinti jo pilnutine lietuviška dvasia, rimtumu ir aiškia kiekvieno numerio pažanga. Jau gražus Urugvajaus lietuvių būrys jį užsiprenumeravo, o keletas idealistų tautiečių įsijungė į žurnalo garbės leidėjus.

Tokiu švaraus lietuviško spausdinio pasisekimu, žinoma, susierzino Maskvos vergai, ir jų čia lietuvių kalba leidžiami laikraštukai skleidžia prasimanymus, būk "Laiką" finansuojanti Lietuvos Pasiuntinybė. Bet kas turi akis, tas juk iš kiekvieno "Laiko" numerio mato, kad ji finansuoja patys skaitytojai, susipratę darbininkai. Komunistinės spaudos redaktoriai betgi neišvaizduoja, kad būtų galima apseiti be Pasiuntinybių paramos. Kiekvienas, mat, sprendžia pagal save... Rep.

DIPLOMUOTA MODISTĖ MAGDALENA TUMOSIENĖ

Priima įvairius sezoninius ir proginius užsakymus

Sarmiento 510

Avellaneda

ALFONSO BARTAŠIŪNO

Metaly liejimo ir apdirbimo įmonė

Zapican 2789

Montevideo

Telefono: 23 7 48

Foto K I K A

LUIS FERSZKO y G. SARMIENTO

Artistas Fotógrafos

Montevideo 482

T. E. 303

Berisso

RUDOLFO KUREIKIO

LIETUVIŠKA KIRPYKLA

Brasil 796, 4 de Junio (priešais Lietuvių Sale)

"LIETUVOS AIDAI"

Lietuviškoji radio valandėlė kiekvieną sekmadienį 8 val. 30 min.

Radio Mitre LR6

Dir. ZEFERINAS JUKNEVIČIUS

Jeigu nori pirkti arba parduoti žemės sklypą (lotą)

bet kokio dydžio ir bet kokioje vietoje kreipkis į

ANTONIO ZIDELIS

J. A. ROCA 1047, HURLINGHAM — F. C. P.
T. E. 655 - 0423

Pirmaeilis Moterų Grožio Salonas KIRPYKLA "LA RUBIA"

Savininkė:

ONA KASPARIENĖ

Soler 3441

Bs. Aires

T. A. 79, Gómez 2528

PRITYRUSI MODISTĖ

ONUTĖ ZUPKIENĖ

Gral. Aguilar, 1253

Montevideo

Jeį nari statyti namus, kreipkis į

B E L O G A R

EMPRESA CONSTRUCTORA

Savininkai:

A. BIELOPOLSKY ir O. GARIBALDI

Planos - Proyectos - Presupuestos

Ejecución Obras

Hipólito Irigoyen 676

T. E. 33 - 9576

Buenos Aires

"IMAN"

Adolfas Kaušinis

Vienintelis lietuvis Urugvajuje, turįs Elektros Stoties teises. Atlieka visus elektros įrengimus ir pataisymus. Lietuviams didelė nuolaida.

San José 1088

Montevideo

Telefono: 8 79 56

FUNDICION PRADO

Fundición de Bronce Mecánico, Aluminio y Herrajes en General. Sección Mecánica y Estampados Matrices de Todas Clases y para Toda Industria

EDUARDO JUSYS

Molinos de Roffo 473

Montevideo

Telefono: 22 53 05

JUOZO SABALIAUSKO

KRAUTUVĖ IR PIENINĖ

Rūgštus ir saldus pienas. Mandagus ir greitas patarnavimas.

Cuba 3968, Cerro, Montevideo.

ČIUŽINIŲ IR UŽUOLAIĐŲ
Dirbtuvė – Parduotuvė

Parduodama bovelna, vilnos ir įvairios drobės. Daroma valizoms užvalkalai. Taisomos įvairios minkštos kėdės, daromos gulimos kėdės ir turkiškos lovos.

Kaimos labai prieinamos.

Antanas Šalčiūnas

Juan B. Alberdi 933 T. E. 60-2784
Buenos Aires

Baldų Fabrikas

Gaminami visų rūšių ir stilių baldai

Antanas Girdauskas

Savininkas

Hernandarias 1721 Buenos Aires

Bronzos valcavimo ir vamzdelių traukimo

Dirbtuvė

Priima įvairius užsakymus

Antanas Barzdžius

Savininkas:

Av. Alvarez Jonte 1657, Bs. Aires. T. E. 59-5248

FOTO EMILIJA

ATLIEKAMI ĮVAIRŲS FOTO DARBAI
EMILIJA JASIUKYNIENĖ

Savininkė

Nogoya 2969, Villa del Parque. T. E. 50-7319

Batų Dirbtuvė ir Cigarečių Parduotuvė

Gaminami nauji ir taisomi seni batai

JUOZAS ŠNIPAS

Savininkė:

Cabildo 651 — Villa Porvenir — Avellaneda

SIUVYKLA IR PARDUOTUVĖ

Didelis pasirinkimas

JUOZAS KUČINSKAS

Savininkas

Gral. Roca 4700 Avellaneda

DIPLOMUOTA MODISTĖ
DANUTĖ GILVYDIENĖ

●
Rio Cuarto 3244
Buenos Aires

Didelė ir moderniška moteriškų rūbų
siuvykla

Modas Survila

Darbas atliekamas sąžiningai, meniškai
ir punktualiai

Esmeralda 823 Buenos Aires
T. E. 31-8446

ELEKTRINIS KĖDŽIŲ FABRIKAS "LIT"

Didelis pasirinkimas. Išpildomi įvairūs užsakymai. Pristatome į visas miesto dalis.
Savininkas

Jonas Aukštikalnis

Vienas iš pirmųjų lietuvių, praskynęs kelią
šitai pramonės šakai Argentinoje

Posadas 23, Avellaneda. T.A. 20, Wilde 7831
(aukštuma Av. Mitre 4500)

LIETUVIŠKA VALGYKLA -- RESTORANAS
Skanūs įvairiausių rūšių valgiai. Mandagus
ir greitas patarnavimas
Savininkas

KAZIMIERAS DUDA

Pedro de Mendoza 2117 T. A. 21 - 2952

FOTO STUDIJA

Fotografijų didinimas. Įvairių rūšių portretų
gaminimas. Fotografuoja švenčių,
vestuvių ir kitas iškilmes
Savininkas

Stanislovas Antanavičius

Av. Pavón 1869 Avellaneda

KĖDŽIŲ DIRBTUVĖ

Priima įvairius užsakymus. Darbas atliekamas sąžiningai ir gražiai

Savininkas

M. ŠLIKAS

P-je. Blandengues 3015 (altura H. Cortes 650)
Avellaneda

Lietuviška įvairių prekių Krautuvė

Savininkas

JULĖ SKURAUŠKAITĖ

Lietuviai, remkite savo tautiečius, pirkdami
jų prekes!

Brasil 915, kamp. Mendoza Avellaneda

Metalo išdirbinių fabrikas

Gaminama įvairūs varžtai ir bitoki metaliniai išdirbiniai automatinėmis mašinomis ir dideliame kiekyje

Emilija T. de Čekanauskas

Brandzen 2645
T. A. 22 Avellaneda 8535 ir 4258 — Sarandi

MAŠINŲ FABRIKAS

Šaltam metalo apdirbimui

**KNIEDŽIŲ, VARŽTŲ IR VERŽEKLIŲ
FABRIKAS**

Vladas Urbietis

Savininkas:

C. Morón 3596 (Alt. Pavón 3500), Lanús
T. A. 241, Lanus 0116

KĖDŽIŲ FABRIKAS

Atlieka įvairius užsakymus ir pristato į namus. Didelis pasirinkimas.

JUOZAS JUŠKA

Savininkas

R. Gutierrez 1948 - Avellaneda - T. A. 22 - 5137

ELEKTRINIS KĖDŽIŲ FABRIKAS

Dirbamos įvairaus stiliaus stiprios kėdės viešbučiams, kavinėms, raštinėms ir privatiems butams

Kazys Vanagas ir Stasys Šulnis

Savininkai

Quilmes 184, Bs. Aires, T. A. 61, Corrales 4570

VITRINŲ FABRIKAS

Įvairiausi moderniški įrengimai vaistinėms, drabužių parduotuvėms, barams ir t. t.

Savininkas:

Kazimieras Kaminskas

Trelles 1545-47 Buenos Aires
T. A. 59, Paternal 3675 ir 1918

Didelis Kėdžių Fabrikas

Gaminamos įvairių rūšių kėdės dideliais kiekiais. Darbas atliekamas sąžiningai ir punktualiai

Savininkai:

Šulnis ir Geigas

Chile 765 — Humberto I 1956
T. A. 20 - 9578 Avellaneda

Correo
Argentino
Casa Central

FRANQUEO PAGADO
Concesión No. 4289

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 4015

Registro Nacional de la Prop. Intelectual No. 282140

Geležinių ir bronzinių įvairaus dydžio varžtų (tornillos) metalui veržti fabrikas
Gaminama automatinėmis staklėmis

Inž. Jonas Čekanauskas

Brandzen 2555 - Avellaneda - T. A. 22-9264
T. A. Particular: 22, Avellaneda 7812

Mechaninė dirbtuvė

Veržeklių gamyba. Gaminamos standartizuotos geležinės ir bronzinės veržeklės
Savininkas:

Inž. Jonas Ramanauskas

Anatole France 390, Sarandi, Avellaneda

LIETUVIŠKA DUONOS KEPYKLA 'EUROPA'

Kepama įvairių rūšių lietuviška duona. Pardavimas vietoje ir su pristatymu į namus. Priimami užsakymai įvairių švenčių ir iškilnių paruošimui

Jonas Motekūnas

Savininkas

Curupayti 230-32 - Gerli F.C.S. - Avellaneda
T. A. 241, Lanus 0933

Lietuviškas kėdžių fabrikas

Gaminamos tvirtos ir stilingos kėdės pagal užsakymą: viešbučiams, kavinėms, raštinėms, krautuvėms ir privatiems butams

Bronius Eidukonis

Savininkas

Salta 265, Sarandi F.C.S. T. A. 22 - 5461

MECHANINĖ DIRBTUVĖ

Įvairiems darbams. — Įvairiausi pritaikymai, padangų ir stabdžių keitimas. Darbas atliekamas sąžiningai ir greitai.

J. Sudnius ir D. Reale

Entre Rios 1866, Buenos Aires - T. A. 23-0903